

sij

strani 10–13

**UMETNOST IN IZZIV
ZMANJŠEVANJA STROŠKOV**

stran 15

**METALOVO JEKLO
NA ZAHTEVNEM
ITALIJANSKEM TRGU**

stran 21

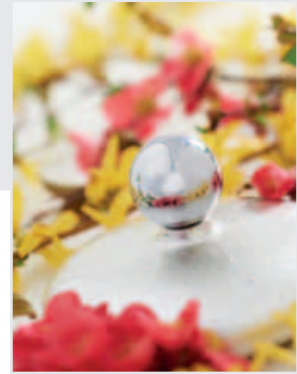
**ZAGOTAVLJANJE, SPOŠTOVANJE
IN UPOŠTEVANJE VARNOSTI JE
ODGOVORNOST VSEH NAS**

stran 46

**POGLED S
HOKEJSKE TRIBUNE**

- 4** **POROČAMO**
ULITO V ŠTEVILKE MARCA 2012
- 6** **RAZVIJAMO IN TRŽIMO**
MEHANSKO OBDELANI ODKOVKI
- 8** **RAZVIJAMO**
NEORIENTIRANE ELEKTROPLOČEVINE
- 8** **IN NJIHOV NADALJNI RAZVOJ**
- 10** **NAPREDUJEMO**
ZMANJŠALI SMO STROŠKE V TEHNIČNIH STORITVAH
- 12** **S KAKOVOSTNIM DELOM DO NIŽJIH STROŠKOV REKLAMACIJ**
- 14** **ALI LAHKO SLOVENSKI PREGOVOR VELJA TUDI V**
PROIZVODNEM PROCESU?
- 15** **TRŽIMO**
METALOVO JEKLO NA ZAHTEVNEM ITALIJANSKEM TRGU
- 16** **OBISKALI SMO SEJMA WIRE 2012 IN GRINDTEC 2012**
- 17** **PREVERJAMO KAKOVOST**
USPEŠNA RECERTIFIKACIJSKA PRESOJA V NOŽIH RAVNE
- 18** **MALA ŠOLA KEMIJE**
KEMIJSKE ANALIZE
- 19** **IZOBRAŽUJEMO**
KAJ MORAM VEDETI O ULTRAZVOČNI KONTROLI
- 20** **MARKETINŠKI KOTIČEK**
»ARABSKA POMLAD« RAZLIČNO
VPLIVA NA SEVERNOAFRIŠKO JEKLO
- 21** **SKRBJIMO ZA VARNOST IN ZDRAVJE PRI DELU**
ZAGOTAVLJANJE, SPOŠTOVANJE IN UPOŠTEVANJE
VARNOSTI JE ODGOVORNOST VSEH NAS
- 24** **KADRUJEMO**
STRATEŠKI RAZVOJ KADROV
- 26** **KADROVSKA GIBANJA V MARCU 2012**
- 28** **SODELUJEMO**
POSLANSTVO GASILCEV ALI »V SLOGI JE MOČ«
- 29** **PREDSTAVLJAMO**
NAŠA JOŽI IN JAKA
- 30** **ANKETIRAMO**
»MNOGI PRAVIJO, DA JE POMLADI NAJLEPŠE.
KAKO TA LETNI ČAS DOŽIVLJATE VI?«
- 32** **PREDSTAVLJAMO**
OD ŠOLARJA, TRGOVCA, ŽELEZARJA DO UMETNIKA
- 34** **DRUŽIMO SE**
PRELEPI KRAS, ODLIČEN PRŠUT
- 36** **LOKALNO-AKTUALNO**
TURIZMU POMAGA LASTNA
GLAVA – ŽELEZARSTVO NA JESENICAH KRALJUJE
- 38** **JESENICE – MESTO JEKLA, ŽELEZARŠKE**
TRADICIJE IN OPOJNIH NARCIS
- 40** **PIHALNI ORKESTER PRIIGRAL SREBRO**
- 41** **ROBOTI, VELIKI IN MAJHNI, OSVAJAJO NAŠ SVET**
- 42** **»MOTO ŽEGNANJE« NA RAVNAH ZA VARNO VOŽNJO Z MOTORJI**
OHRANJAMO KULTURNO DEDIŠČINO
- 43** **PREDSEDSTVO SREDNJEVROPSKE POTI KULTURE ŽELEZA V**
GOSTEH PRI METALU RAVNE
- 44** **POVEZUJEMO S PRETEKLOSTJO**
GRADNJA NOVE JEKLARNE IN ŽELEZARNIŠKI
UTRINKI IZ OBDOBJA 1950–1952
- 46** **SPONZORIRAMO**
POGLED S HOKEJSKE TRIBUNE
- 48** **OBNAVLJAMO ENERGIJO**
PRIPLAVAJMO SI ZDRAVJE IN ZADOVOLJSTVO
- 50** **ŠPIKOV KOT**
KOSOBRIŃSKI ŠPIK
- 51** **AFORISTIČNA ŠARŽA**
- 51** **KARIKATURA**
- 52** **MODRUJEMO**
- 52** **MOŽGANSKI KRIŽKRAŽ**

Fotografija na naslovnici:
Tomo Jeseničnik.

Forzicija je listopaden grm, ki cveti zgodaj in do sredine pomladi. Listi so pisani, cvetovi pa rumene barve. Zraste do 1,5 m visoko in je primerna tudi za žive meje.

Vir: www.vrtnarjia-najdi.si

SIJ Slovenska industrija jekla
skupina

Interni mesečni časopis skupine SIJ – Slovenska industrija jekla

Glavna in odgovorna urednica:
Anja Potočnik.

Področna urednika:
za gorenjsko regijo Stane Jakelj, Acroni,
in za koroško regijo Melita Jurc, Metal Ravne.

Uredniški odbor:
SIJ – Slovenska industrija jekla: Monika Štojs; Acroni: Petra Žvan, Nataša Karo; Metal Ravne: Vesna Pevec Matijević, Eleonora Gladež; Serpa: Mitja Laure; Elektrode Jesenice: Raško Penič, mag. Mojca Šolar; Noži Ravne: Egidij Hudrap, Romana Petek; SUZ: mag. Tanja Avguštin Čufer, Teja Platiša; ZIP center: Kristijan Oprešnik.

Stalni sodelavci:
Boris Berginc – Špikov kot; Tone Kelbl in Marjan Mencinger – Obnavljamo energijo/pohodništvo in potovanja; Drago Ronner – križanka; Andrej Brumen – Dejde – Aforistična šarža.

Nepodpisane fotografije:
arhiv SIJ-a, Dreamstime, iStock, Shutterstock, Microsoft Office Online, www.wikimedia.org.

Jezikovni pregled: mag. Andreja Čibron - Kodrin.

Oblikovanje: Sans, Andrej Knez, s.p.

Tisk: ZIP center.

Naklada: 3000 izvodov.

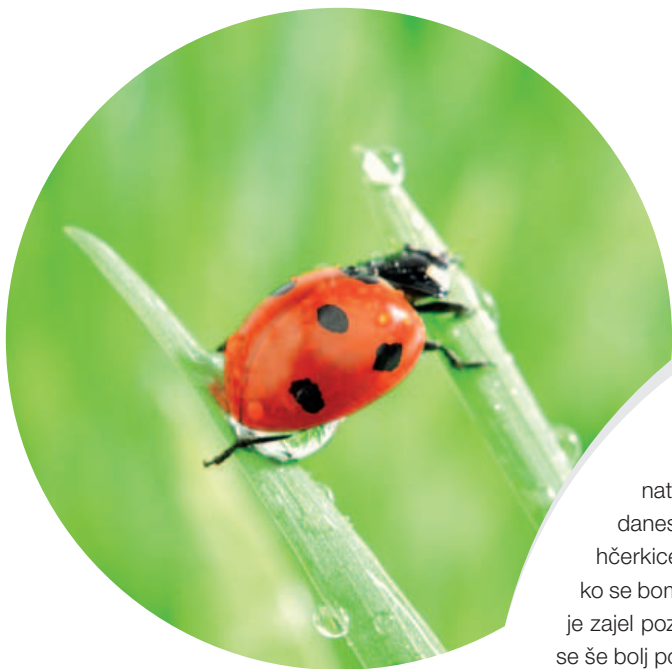
Izdajatelj in naslov uredništva: SIJ – Slovenska industrija jekla, d. d., Gerbičeva 98, 1000 Ljubljana, tel.: 01/242 98 18, e-pošta: anja.potocnik@sj.si, melita.jurc@metalarvne.com, stanislav.jakelj@acroni.si

Anja Potočnik, univ. dipl. kom.,
 pomočnica uprave za odnose z javnostmi in odgovorna urednica,
 SIJ – Slovenska industrija jekla

fotografija: Irena Herak

Uživam, ker ...

Ena izmed prvih nalog, ki nam jih je naložila priznana poslovna trenerka mag. Marta Kos Marko na uvodnem treningu, je bila prav »uživantska«; naprej smo pokramljali sami s sabo, nato pa s kolegi delili odgovor na vprašanje: Naštejte tri stvari, zakaj danes uživate. Lepo je bilo poslušati: uživam, ker grem danes na nastop hčerkice v vrtec; ker me doma čaka ljubljena oseba; ker je zdaj tisto obdobje, ko se bom lahko posvetila obdelovanju njive, ki sem jo najela ... Celoten prostor je zajel pozitiven duh, ki nas je dvigoval, nas navdajal s hvaležnostjo in z željo, da se še bolj potrudimo, saj nam je v življenju lepo. Pa prav gotovo se nismo tam znašli ljudje, ki ne bi imeli kakšne iz neskončne palete težav, s katerimi zna postreči življenje, kot so težave na delovnem mestu, s partnerjem ali z otroki, zdravstvene težave ... Mislim, da bi bila debata enako živahna, če bi govorili o njih, pa smo bili spodbujeni, da razmišljamo drugače. In prav smo naredili. Pa ne da bi bil smisel vaje pometanje problemov pod preprogo in pretvarjanje, da smo neskončno srečni. Gre preprosto za to, da znamo prepoznati tisto dobro in lepo v našem življenju, da znamo to ceniti in da iz tega črpamo moč, da se postavimo po robu tistim manj prijetnim situacijam, še posebno tistim, na katere nimamo vpliva. Svoje mnenje o tem je imel tudi Henry Ford: »Če misliš, da zmoreš, ali če misliš, da ne zmoreš, imaš v obeh primerih prav.« Izbira je torej naša, in to je krasna stvar.

Vprašajmo se vsak dan, zakaj uživamo, in presenečeni bomo, kako nam je lepo.

ULITO V ŠTEVILKE MARCA 2012

Proizvodnja gotovih proizvodov v t

družba	jan.–mar. 2011	jan.–mar. 2012	indeks
ACRONI	79.299	88.887	112
METAL Ravne	18.557	19.947	107
NOŽI Ravne	351	385	110
ELEKTRODE Jesenice	2.283	2.610	114
SUZ ¹	1.706	1.135	67
SKUPAJ	102.196	112.965	111

SUZ¹ – Od januarja do marca 2011 so storitve žarjenja znašale 458 t, v enakem obdobju leta 2012 le 107 t.

Prodaja gotovih proizvodov v t

družba	jan.–mar. 2011	jan.–mar. 2012	indeks
ACRONI	85.113	91.704	108
METAL Ravne	19.175	20.628	108
NOŽI Ravne	398	439	110
ELEKTRODE Jesenice	2.405	2.642	110
SUZ ¹	1.968	1.556	79
ODPAD Pivka	55.498	51.231	92
Ravne STEEL CENTER	2.370	1.910	81
DANKOR Osijek	7.581	7.110	94
NIRO Wenden	1.273	1.284	101
SKUPAJ	175.782	178.504	102

Število zaposlenih

družbe skupine SIJ	mar. 2011	mar. 2012	indeks
Zadnji dan v mesecu	3.298	3.293	100
Kumulativno povprečje	3.304	3.279	99

Prodaja gotovih proizvodov v EUR

družba	jan.–mar. 2011	jan.–mar. 2012	indeks
ACRONI	125.113.052	128.492.501	103
METAL Ravne	40.932.172	44.959.399	110
NOŽI Ravne	4.080.797	4.406.962	108
ELEKTRODE Jesenice	3.916.981	4.461.393	114
SUZ	1.909.766	1.891.396	99
ZIP CENTER	653.780	647.368	99
SKUPAJ PROIZVODNE DRUŽBE	176.606.548	184.859.019	105
ODPAD Pivka	20.326.135	20.073.632	99
Ravne STEEL CENTER	5.044.583	4.352.176	86
DANKOR Osijek	2.452.978	2.196.746	90
SERPA	1.505.737	1.650.131	110
IUENNA	3.954.291	1.725.774	44
KOPO International	9.543.625	9.998.109	105
ACRONI Italia **	1.693.046	1.367.912	81
ACRONI Deutschland	141.000	134.500	95
ŽELEZARNA Jesenice	4.265	623	15
ŽIČNA Celje	1.168	557	48
NIRO Wenden	6.640.856	6.289.873	95
SIDERTOCE	3.568.638	3.748.606	105
GRIFFON & ROMANO GROUP *	13.674.513	9.907.284	72
SMG EDELSTAHL	1.153.739	956.770	83
SIJ, d. d.	1.749.045	2.379.871	136
SKUPAJ OSTALE DR.	71.453.619	64.782.564	91
SKUPAJ VSE DRUŽBE	248.060.167	249.641.583	101

* nekonsolidiran podatek

** Opravljen promet ACRONI Italia je v obdobju januar–marec 2012 znašal 24,2 mio. €.

V najboljših stvareh na svetu je tudi slovensko jeklo.

Slovenska industrija jekla

- Acroni
- Metal Ravne
- Noži Ravne
- Elektrode Jesenice
- SUZ
- ZIP center

besedilo Miran Čevnik, univ. dipl. ekon., produktni menedžer za odkovke, Metal Ravne
fotografije Miran Čevnik, Metal Ravne

MEHANSKO OBDELANI ODKOVKI

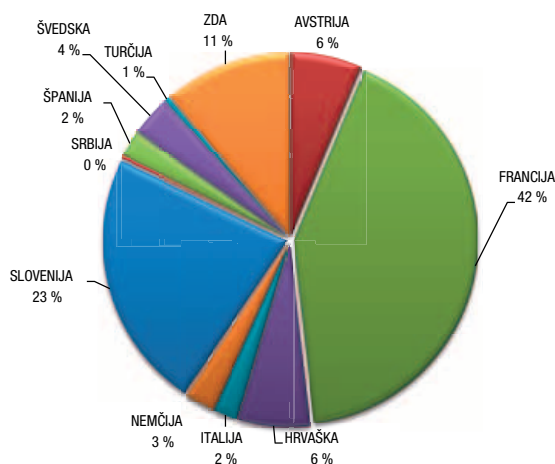
Pred dvema letoma smo v Metalu Ravne začeli uvajati nov prodajni program, in sicer prodajo mehansko obdelanih odkovkov. Projekt smo začeli izvajati skupaj s Serpo, ki na v Metalu Ravne proizvedenih odkovkih izvede še mehansko obdelavo.

Prednosti, ki izhajajo iz prodaje take vrste odkovkov, so obojestranske, torej tako za kupca kot za proizvajalca oziroma prodajalca:

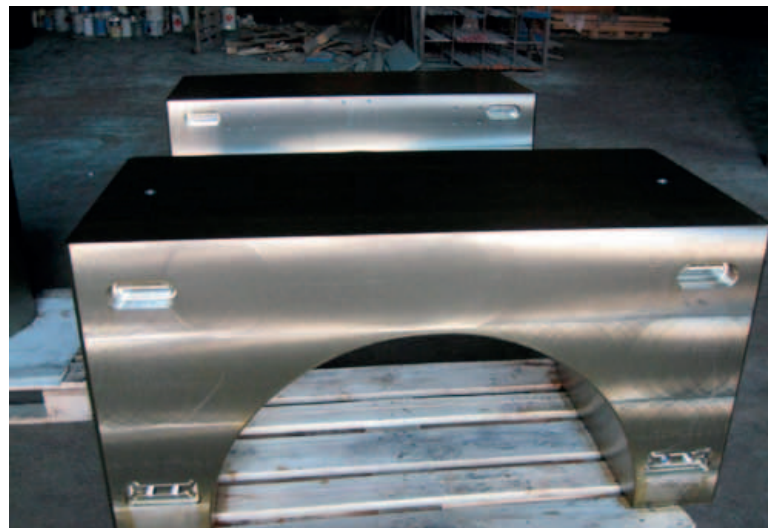
- ▶ Površina odkovkov je brez napak in razpok, zato je manj reklamacij.
- ▶ Manj je dimenzijskih napak in zato tudi reklamacij kupcev.
- ▶ Verodostojnost UZ-rezultatov je večja.
- ▶ Možna je izvedba različnih kontrol površine (penetranti, magnetni test).
- ▶ Ostružki niso v breme kupca (prostor, transport).
- ▶ Dodana vrednost je višja.

Projekt prodaje mehansko obdelanih odkovkov je novost za proizvodnjo Metala Ravne in tudi za Serpo kot izvajalca mehanske obdelave. V 90 odstotkih pa sodeluje tudi Sistemska tehnika z izvedbo toplotne obdelave v vertikalnih globinskih pečeh. V preteklih dveh letih smo za odvijanje projekta morali izvesti vrsto aktivnosti, in sicer:

- ▶ vzpostavitev internih poti – koordinacija (QM-standard),
- ▶ aktivno delovanje na trgu za pridobitev kupcev teh izdelkov,

▶ Prodaja mehansko obdelanih odkovkov po trgih v letu 2011

▶ Orodje iz jekla UTOPEX2 za izdelavo šivnih cevi za podjetje v ZDA

▶ Osovine iz jekla P0209 za jeklarsko industrijo za podjetje v Bolgariji

- ▶ priprava proizvodnje (Metal Ravne, Serpa) na nove izdelke in tehnologije,
- ▶ vzpostavitev dodatnega sistema načrtovanja,
- ▶ oblikovanje oddelka za prodajo mehansko obdelanih odkovkov.

Posledica intenzivnega dela pri tem projektu se izkazuje vedno večjem številu kupcev, ki že naročajo pri nas te izdelke, opazen je napredek v proizvodnji pri zavedanju pomembnosti mehansko obdelanih odkovkov v smislu lažje komunikacije in boljšega načrtovanja. Še vedno pa imamo na vseh področjih veliko rezerve, ki jo bo treba izkoristiti, da bomo dosegli cilje, to je še večjo prodajo in še več zadovoljnih kupcev mehansko obdelanih odkovkov itd.

Leta 2010 smo prodali 150 ton mehansko obdelanih odkovkov, lani pa 630 ton. Načrt za letošnje leto je 900 ton.

Graf prikazuje, na katere trge prodajamo te izdelke in njihove deleže.

Pri prodaji mehansko obdelanih odkovkov je poleg kakovosti najpomembnejši vplivni faktor doseganje v pogodbi dogovorjenega termina izdelave. Kupci teh izdelkov niso trgovci, ki delajo vedno z neko kritično zalogo, ampak so končni porabniki oziroma kupci, ki potrebujejo take izdelke za svoje projekte, in sicer točno na določen termin, ker so del nekega večjega projekta – sistema in so namenjeni za takojšnjo vgradnjo v različne stroje ali opremo. Če mi kasnimo z dobavo, povzročimo zastoje celotnim linijam, novim napravam itd.

Z mehansko obdelanimi odkovki smo prisotni v različnih sektorjih industrije. Odkovke dobavljamo podjetjem za potrebe:

- ▶ v energetiki (osovine v turbinah, črpalkah, ohišja črpalk, tesnilni obroči ...),
- ▶ v železniškem prometu (osovine),
- ▶ v tiskarski industriji (valji za tiskarske stroje),
- ▶ v proizvodnji – predelavi aluminija (valji za valjanje aluminjske pločevine, folije),
- ▶ v ladjedelništvu (stabilizatorji, deli motorjev ...),
- ▶ v cevarstvu (orodja za stiskalnice – linije za izdelavo šivnih cevi),
- ▶ jeklarski industriji (razni obroči in osovine, kot strojni deli in deli naprav ...).

Mehansko obdelani odkovki so izdelki, ki so zahtevni tako po obliki kot tudi po zahtevanih lastnostih. Zahtevajo vključevanje in sodelovanje širše množice ljudi, od stroke iz Jeklarne do tehnologov v Kovačnici, strokovnjakov iz oddelka Razvoj in tehnologov iz Serpe za potrebe mehanske obdelave. Veliko časa je potrebno, da usvojimo razvoj izdelka in pridobimo kupca, potrebna je stalna komunikacija med prodajo, kupcem in proizvodnjo tudi v času izvajanja naročila.

Na slikah vidimo tipične izdelke, ki smo jih že dobavili različnim kupcem za različne namene. ●

▶ Valji iz jekla PK330 za časopisne tiskarske stroje za kupca v Franciji

▶ Puše iz jekla OCR12VM za peskalne stroje za kupca v Nemčiji

▶ Ohišja iz jekla CK22 za črpalke, kupec je iz Nemčije.

NEORIENTIRANE ELEKTROPLOČEVINE IN NJIHOV NADALJNI RAZVOJ

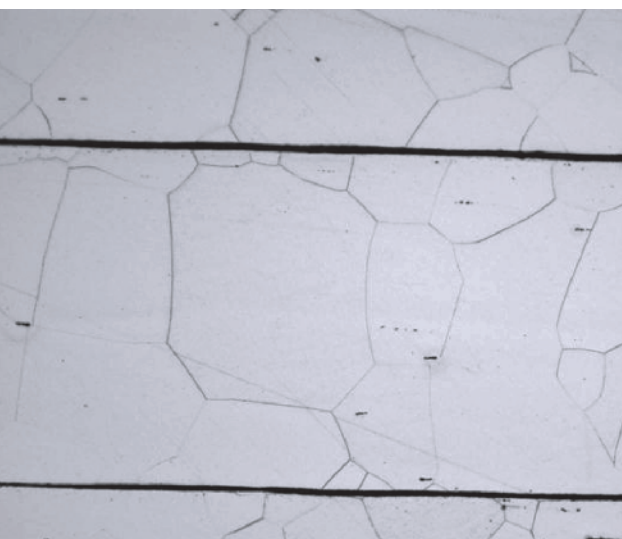
Elektropločevine spadajo med najpomembnejše materiale za prenos električnega toka in se uporabljajo za izdelavo jeder v generatorjih, motorjih in manjših transformatorjih. V zadnjih desetih letih se je svetovna proizvodnja elektropločevin povečala za več kot tretjino, trend rasti se predvideva tudi v prihodnje, predvsem z razvojem in s proizvodnjo hibridnih električnih vozil. Zahteve trga bodo po vedno boljših elektromagnetnih lastnostih elektropločevin ter tanjših dimenzijah. Tem izzivom bo mogoče odgovoriti le z usmerjenim razvojno-raziskovalnim delom ter s poznavanjem, z obvladovanjem in optimiranjem čistosti jekla, velikosti kristalnih zrn, teksture, stanja površine in področja tik pod njo.

Elektropločevine so ključne za gospodarno proizvodnjo, pretvorbo, distribucijo in uporabo električne energije. Svetovna letna proizvodnja elektropločevin v letu 2010 je bila 9,979.000 ton, v EU 1,368.000 ton, v Sloveniji pa malo pod 100.000 tonami. V zadnjih desetih letih se je svetovna proizvodnja elektropločevin povečala za več kot tretjino in obsega odstotek celotne proizvodnje jekla.

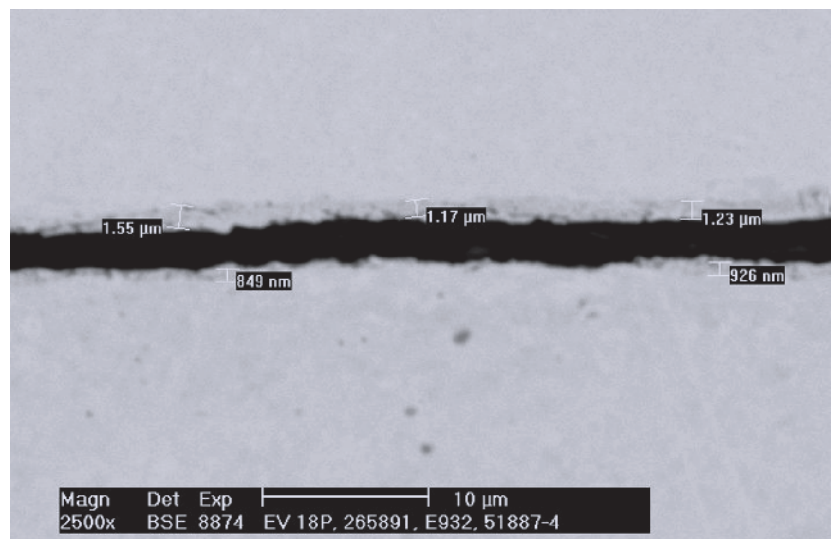
Elektropločevine sodijo med najpomembnejše materiale, ki jih uporabljamo za prenos električnega toka v množici energetsko učinkovitih električnih naprav z izmeničnim tokom.

Uporabljajo se za izdelavo jeder v generatorjih, motorjih in manjših transformatorjih, v prihodnosti pa bosta razvoj in proizvodnja hibridnih električnih vozil vsekakor glavno gonilo razvoja in potreb po vse večjih količinah neorientiranih elektropločevin.

Kemična sestava po standardu ni opredeljena in variira glede na proizvajalčevo tehnološko opremljenost in znanje oziroma izkušnje. Ustrezna določitev kemične sestave je odvisna pretežno od zahtevanih magnetnih lastnosti, tako tudi predvideni postopek predelave. Dodatki Si, P, Al in Mn v glavnem

▲ Mikrostruktura neorientirane elektropločevine debeline 0,35 mm

▲ Debelina oksidacijske plasti

povečujejo električno upornost jekla in tako vplivajo na zmanjšanje izgub zaradi vrtničnih tokov, ki eksponentno naraščajo z večanjem frekvence obratovanja motorja.

KLASIFIKACIJA ELEKTROPLOČEVIN

Mednarodni standardi opredeljujejo največje dovoljene vatne izgube in najmanjšo zahtevano polarizacijo ter permeabilnost. Ker so največje dovoljene izgube jeder najpomembnejša lastnost elektropločevin za vgradnjo v močnostne visokofrekvenčne enote in nekatere elektronske naprave, poteka klasifikacija neorientiranih elektropločevin po kakovosti glede na slednje, in sicer po standardu SIST EN 10106:2007 (hladno valjana neorientirana elektropločevina in trakovi). Po standardu so za najboljšo neorientirano elektropločevino debeline 0,35 mm vatne izgube predpisane z do vključno 2,35 W/kg, kar je tudi cilj nadaljnjega razvoja neorientirane elektropločevine v Acroniju.

TREND RAZVOJA ELEKTROPLOČEVIN V ACRONIJU

Razvoj gre v smeri zagotavljanja stabilne in ponovljive proizvodnje gotovih elektropločevin z izgubami pod 2,5 W/kg ter razvoja elektropločevin s po standardu najnižjimi vatnimi izgubami, tj. 2,35 W/kg pri debelini 0,35 mm. Zato je treba poznati različne metalurške faktorje, ki vplivajo na vatne izgube. To so kemijska sestava, čistost jekla, velikost kristalnih zrn, teksture, stanje površine in področja tik pod površino (oksidna plast in notranja oksidacija). Zato je razvojno delo zelo kompleksno in zajema optimizacijo jeklarskega dela, valjanja, ohlajanja ter optimizacijo parametrov na liniji za razogljčenje ter rekristalizacijo trakov.

Razvojno delo bo potekalo tudi v sodelovanju z Inštitutom za kovinske materiale in tehnologije, tako bomo imeli na voljo dodatna orodja za kvalitativno in kvantitativno analizo nekovinskih vključkov, oksidne plasti in analizo tekstur neorientirane elektropločevine po posameznih fazah proizvodnega procesa (SEM + EBSD).

Poleg nižanja vatnih izgub so pomembne tudi mehanske lastnosti elektropločevin, ki se odražajo še zlasti pri izsekavanju in izrezovanju. Če ima jeklo majhno elastičnost in nizko razmerje med napetostjo tečenja in natezno trdnostjo, je nagnjeno k bolj deformabilni mikrostrukturi in nastajanju igle po izsekavanju ter vnosom večjih napetosti v samo strukturo, kar povzroča težave pri interlockingu. V letu 2011 smo razvili bolj legirano elektropločevino z dodatkom Mn in internim imenom EV25Mn, ki ima večje razmerje med natezno trdnostjo in napetostjo tečenja in s katero dosegamo poleg nizkih vatnih izgub tudi boljšo obdelovalnost, tj. izsekovanje in izvedbo interlockinga za jedra motorjev.

Razvoj na področju elektropločevin bo sledil uporabi tankih neorientiranih elektropločevin debeline 0,2 mm in manj z uporabo pri srednjih in visokih frekvencah – 100 do 5000 Hz. To jeklo z oznako NO20 smo razvili v letu 2011. Omogoča zmanjševanje izgub, ki nastajajo zaradi višjih harmonikov, in

povečuje zmogljivosti motorjev v primeru nesinusoidnega napajanja. Pločevina debeline 0,2 mm se vgrajuje v komponente, kjer se zahtevata minimalna masa ter volumen, npr. v medicini, avtomobilski industriji (hibridi) in aviaciji. ●

Primeri uporabe neorientiranih elektropločevin v končnih produktih: v najsodobnejših elektromotorjih novih električnih avtomobilov in v vetrnih elektrarnah

ZMANJŠALI SMO STROŠKE V TEHNIČNIH STORITVAH

V času ekonomske recesije in gospodarske krize smo v Tehničnih storitvah podjetja Acroni doprinesli k zmanjšanju tako stroškov vzdrževanja viličarjev kot stroškov plač, saj se je število zaposlenih v našem sektorju od leta 2009 prepolovilo.

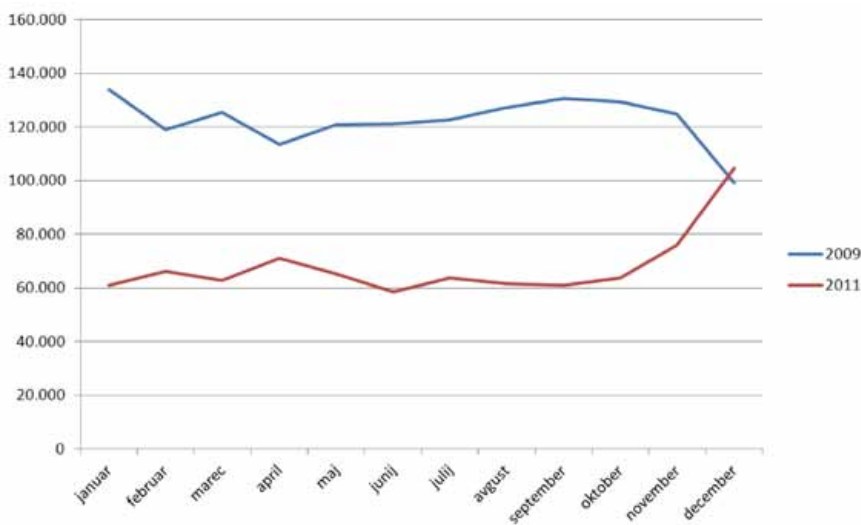
V sektorju Tehnične storitve (TS) smo leta 2011 ob rednem delu prevzeli vzdrževanje vseh viličarjev in delovnih strojev Acronija, letos pa še vodenje arhiva splošne dokumentacije na Javorniku.

Stroški vzdrževanja viličarjev so se zaradi zmanjšanja storitev zunanjih izvajalcev skrčili za približno 40 odstotkov, saj večino dela opravijo naši mehaniki iz Vozovne delavnice. Pri tem pa je treba

poudariti, da smo število zaposlenih v sektorju TS od leta 2009 zmanjšali s 85 na 45, predvsem na račun rednih upokojitev in reorganizacije delovnih obveznosti. S tem smo zmanjšali dodatno še strošek za plače delavcev za 652.000 evrov na leto.

Graf in tabela ponazarjata stroške dela (plače) v letih 2009 in 2011. Zgornja modra črta v grafu prikazuje plače vseh zaposlenih sektorja TS mesečno v letu 2009, spodnja rdeča črta pa povzema plače vseh zaposlenih sektorja TS v letu 2011.

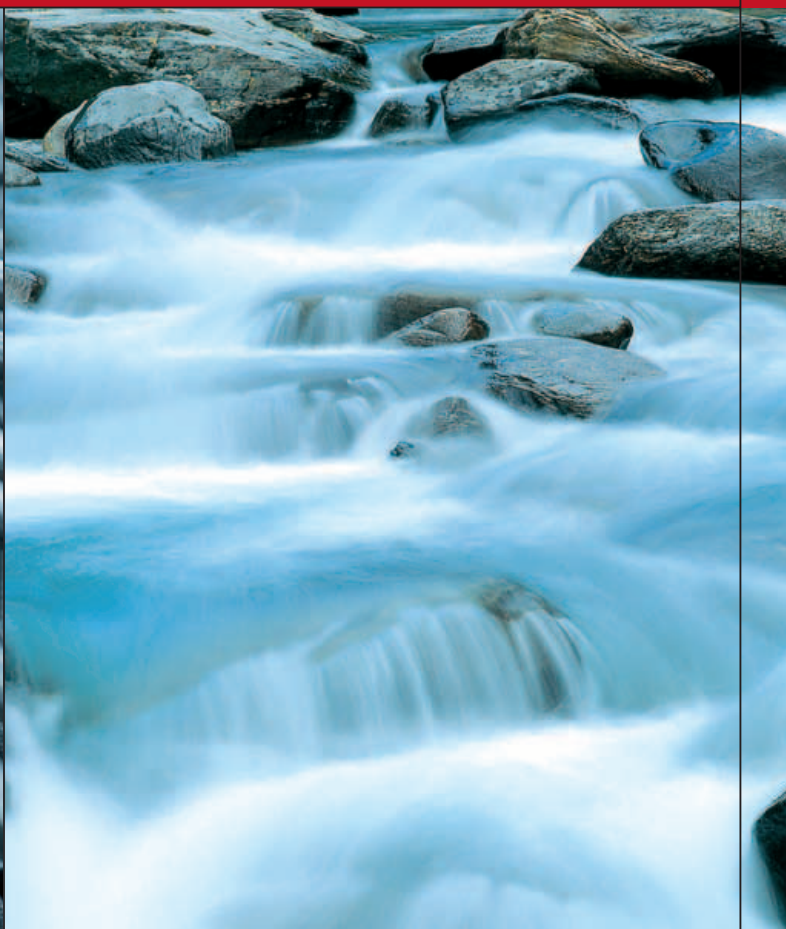
Vsi naj bi se zavedali, da poslujemo in delamo v času gospodarske recesije in globalne ekonomske krize. Z zgornjimi podatki se v Tehničnih storitvah lahko pohvalimo, da se tega zavedamo in da poskušamo maksimalno doprinesiti k uspešnemu poslovanju podjetja. ●

Mesec	2009	2011
januar	133.866	61.041
februar	119.071	66.163
marec	125.358	62.756
april	113.608	70.983
maj	120.696	65.175
junij	121.254	58.673
julij	122.713	63.777
avgust	127.158	61.528
september	130.523	60.895
oktober	129.286	63.671
november	124.818	75.970
december	99.207	104.555
Skupaj	1.469.567	817.198
Razlika	652.369	

KAKO MODRA JE SPET NAŠA REKA!

XLMS • RD BOKRČIS

Z UVAJANJEM NOVIH TEHNOLOGIJ IN IZGRADNJO ZAPRTIH HLADILNIH SISTEMOV ODPRAVLJAMO ŠKODLJIVE VPLIVE, KI SO JIH V NAŠEM OKOLJU ZAPUSTILI PREDHODNIKI. OHRANJAMO ZA VNUKE, KAR SO NAŠI DEDI DOBILI OD SVOJIH DEDOV - ZELENO DOLINO IN MODRO REKO.

SVOJO SKRB ZA OKOLJE VSAK DAN POTRJUJEMO:

- z zmanjševanjem in nadzorom izpustov v zrak, vodi in zemljo,
- z zniževanjem porabe energentov,
- z vlaganjem v čisto tehnologijo in znanje,
- s predelavo odpadnega železa v kakovostna jekla,
- s spoštovanjem zakonskih meril in standardov kakovosti (ISO 9001, 14001),
- z zavestnim sprejemanjem okoljevarstvenih vrednot in seznanjanjem javnosti o okoljevarstvenih ukrepih.

ACRONI

4270 Jesenice
Cesta Borisa Kidriča 44
Slovenija
E-pošta: uprava@acroni.si
www.acroni.si

sij
skupina Slovenska industrija jekla

besedilo Maja Presterel, inž. elek., predstavnica vodstva za kakovost, Acroni
 fotografije Dobran Laznik

S KAKOVOSTNIM DELOM DO NIŽJIH STROŠKOV REKLAMACIJ

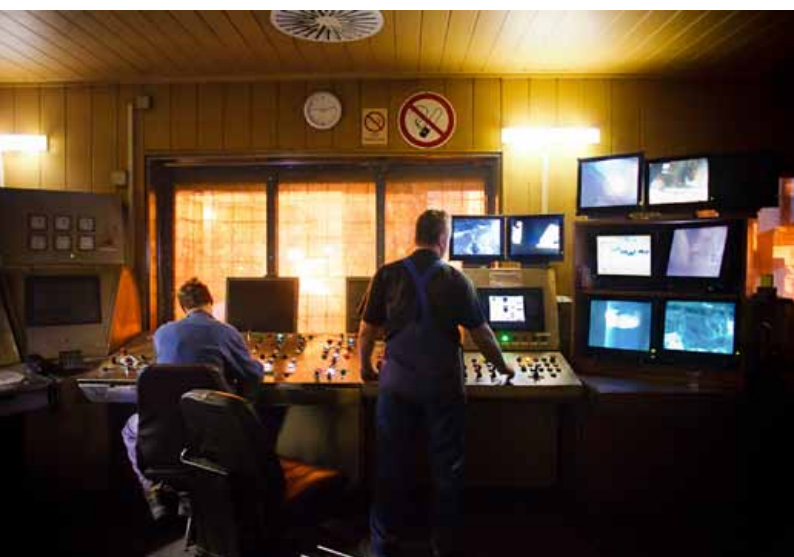

Stremimo k višji kakovosti in nižjim stroškom iz naslova reklamacij, skratka vlagamo v poslovno prihodnost.

V času, ko razmere na trgu niso ugodne, intenzivneje iščemo priložnosti za znižanje stroškov poslovanja. Na nekatere izmed teh lahko zaposleni pomembno vplivamo. S kakovostnim delom lahko v veliki meri preprečimo stroške reklamacij. Najprej je treba zagotoviti vse pogoje za pravilno delo in proizvodnjo izdelka brez napake, nato pa je treba zagotoviti zanesljivo kontrolo, ki morebitne napake odkrije in jim prepreči nadaljevanje poti do kupca.

STROŠEK NAPAKE JE NAJVIŠJI, KO JO ODKRIJE KUPEC

Ob tem pade še zaupanje v proizvajalca. Vodstvo je v boj proti temu upravičeno postavilo cilj prepoloviti stroške zunanjih reklamacij. Ker se zavedamo, da se številka sama od sebe ne bo prepolovila, niti je ne bomo dosegli z enakim delom kot doslej, vpeljujemo sistemsko okrepitev pri obravnavah reklamacij in ukrepih proti njim.

▲ Operaterji pri elektrobločni peči

▲ Prebod taline iz elektrobločne peči v ponovco

Marketing, ki koordinira reševanje zunanjih reklamacij, je že marca začel pošiljati nove obrazce za obravnavo reklamacij, ki se deli na tri dele:

A. Preiskava pojava napake. Obravnava poteka v obratu/ službi, kjer je prišlo do napake. Osnova za A-obravnavo so znane tehnološke zahteve, parametri, pogoji, metode dela in odgovornosti za izdelavo izdelka brez napake. Pri ugotavljanju vzrokov za pojav napake se sprašujemo, kje, kdaj in zakaj je prišlo do napake pri proizvodnji, da je nastal neskladen izdelek. Odgovorna oseba za ta del obravnave je vodja tehnologije oziroma vodja logistike.

B. Preiskava izpusta napake do kupca. Obravnava poteka v kontroli kakovosti, kjer preverjajo skladnost izdelkov, detektirajo napake in potrjujejo ustreznost za kupca. Osnova za B-obravnavo so znane kontrolne zahteve, parametri, pogoji, metode kontrole in odgovornosti za učinkovito preverjanje kakovosti izdelka, potrjevanje skladnosti, detekcijo napake in preprečitev izpusta neskladnega izdelka do kupca. Pri ugotavljanju vzrokov za neodkrito napako se sprašujemo, kje, kdaj in zakaj je kontrola naredila napako in ni preprečila, da bi izdelek z napako prišel do kupca. Odgovorni za obravnavo kontrolnega dela je vodja kontrole kakovosti. V primerih, ko gre za samokontrolo v obratu, obravnavo izvede skupaj z obratom.

C. Presoja upravičenosti reklamacije s pravno-komercialnih vidikov. Obravnava poteka na pravno-komercialnem področju. Osnova za C-obravnavo so pogodbeni in zakonski določila ter pravni temelji. Odgovorna oseba za presojanje pravno-komercialnih vidikov je direktor pravne službe.

V GROBEM VIRE IN POGOJE ZA PROIZVODNJO KAKOVOSTNIH IZDELKOV DELIMO V SEDEM SKUPIN:

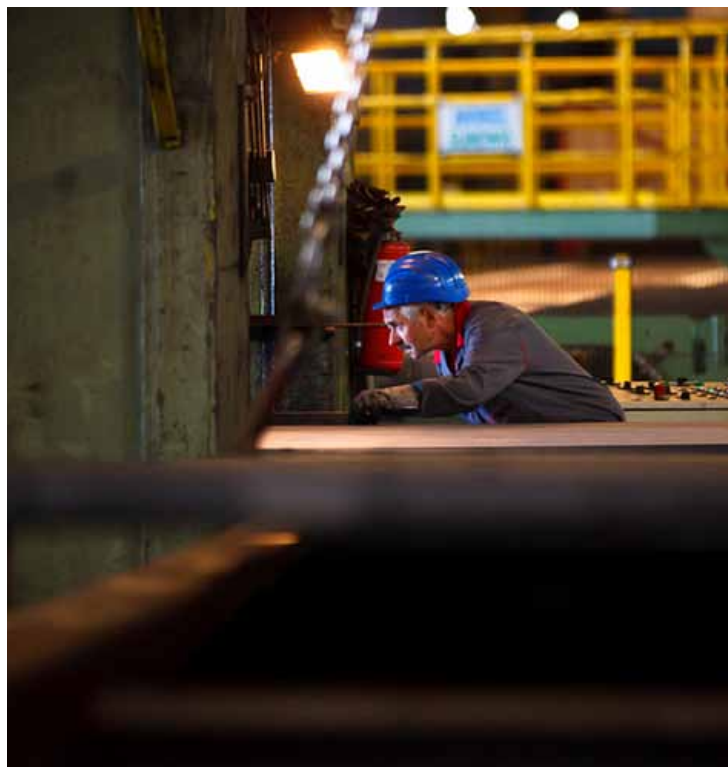
1. delavec, kontrolor,
2. stroj,
3. sredstva, energenti,
4. material,
5. zahteve za delo in kontrolo,
6. metode dela in kontrole,
7. okolje in prostor.

IZVAJANJE UKREPOV NADZORUJEMO

Znotraj teh skupin po novem določamo tudi vzroke za pojav (reklamirane) napake ter korektivne in preventivne ukrepe. Izvajanje ukrepov nadzorujemo. Z aktivnim sistematičnim pristopom nameravamo doseči, da bomo situacije, ki vplivajo na kakovost izdelkov, bolje obvladovali ter da bodo kupci imeli vedno manj razlogov za reklamiranje. ●

● Kontrolni prostor brusilnega stroja slabov

● Obrez plošč nerjavne debele pločevine

ALI LAHKO SLOVENSKI PREGOVOR VELJA TUDI V PROIZVODNEM PROCESU?

Lep star slovenski pregovor, ki pravi Najprej počisti pred lastnim pragom, še kako velja tudi v proizvodnem procesu. Se sprašujete, kako? Odgovor se skriva pred našim nosom, in sicer sliši na ime Interne reklamacije in obvladovanje oziroma odpravljanje le-teh.

V podjetju vseskozi iščemo rezerve in izvajamo optimizacijo na vseh ravneh, tako na prodajni, nabavni kot na proizvodni strani. Veliko optimizacije je vezane na obvladovanje procesa in dosledno spoštovanje in upoštevanje tehnoloških predpisov. Vsak odmik od

omenjenega se odraža v poslabšanju kakovosti, ki pa se zapiše kot interna reklamacija.

Priložnost, ki je ne smemo izpustiti iz rok, je vredna na letnem nivoju preko 2,4 milijona evrov ali drugače povedano: vsak mesec predelamo skoraj 1100 ton

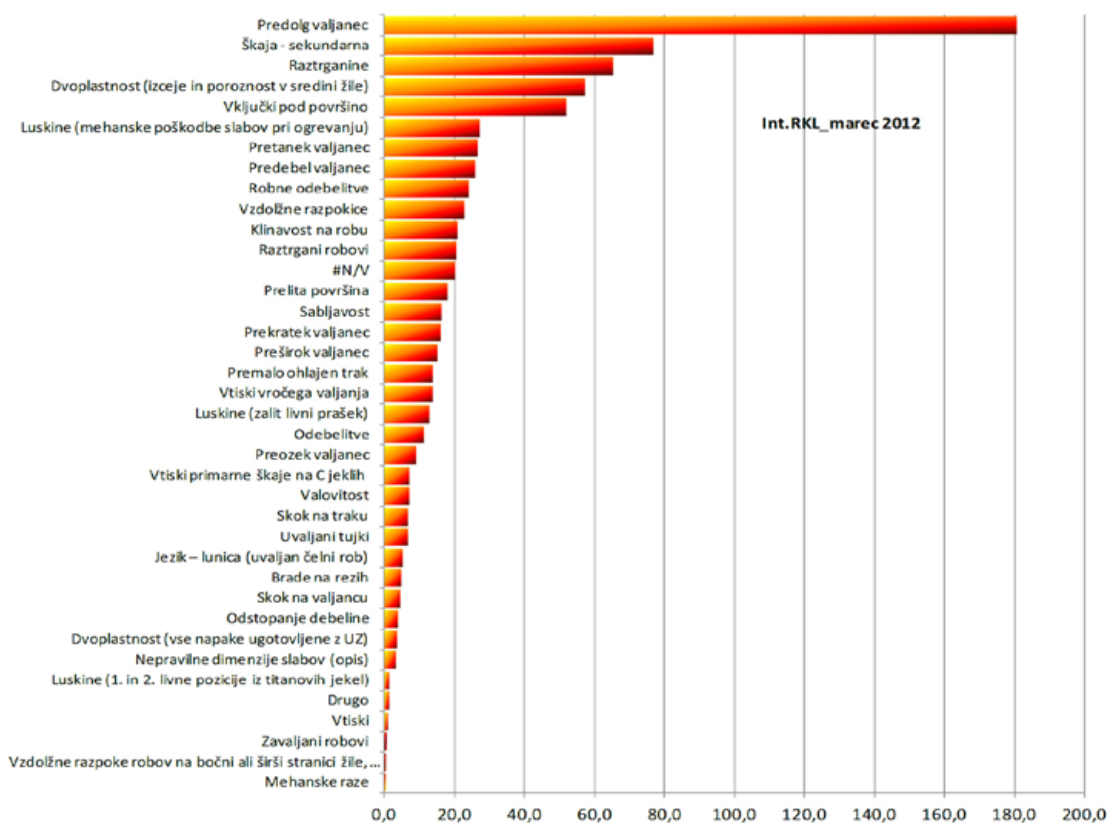
materiala, ki ga v različnih stopnjah tehnološke obdelave vrnemo popolnoma na začetek procesa – nazaj v Jeklarno.

Prepolovitev te količine nas vodi do zgoraj omenjenega finančnega učinka. Zato zelo natančno analiziramo vsa odstopanja v tehnološki verigi in se dogovorimo za ukrepe, ki jih nato

takoj začnemo izvajati. Vse to poteka na tedenski osnovi. Pri tem sodelujejo vse službe, ki so v proizvodni proces vpletene – tako oddelek K & R & T, industrijski inženirji, logistika in ne nazadnje vodje obratov.

Za dosego zadanega cilja smo soodgovorni vsi zaposleni, ki smo vpleteni v proizvodni proces, zato moramo aktivno sodelovati prav vsi! Vzroki so nam poznani, zdaj je skrajni čas, da jih tudi odpravimo.

Ste si odgovorili na zgornje vprašanje? (Odgovor je zelo preprost.) Ne bo treba gledati v predhodno tehnološko fazo, če bomo vsak v svoji poskrbeli, da naredimo izdelek skladno s tehnološkimi predpisi brez odstopanja. ●

besedilo Marco Colombo, direktor podjetja Comsteel s.r.l – Italija
fotografija Arhiv Metala Ravne

METALOVO JEKLO NA ZAHTEVNEM ITALIJANSKEM TRGU

Agent Marco Colombo je za SIJ povedal:

Po izobrazbi sem metalurg in strojnik, 15 let sem bil zaposlen v podjetju Metalcam v skupini Tassara kot prodajni menedžer za prodajo odkovkov iz konstrukcijskih in orodnih jekel.

Leta 1993 sem se spoznal s takratnim direktorjem komerciale, dr. Milanom Švajgerjem, ki je iskal predstavnika za prodajo jekla Metala Ravne na italijanskem trgu. Glede na moje dolgoterne izkušnje s tega področja sva se dogovorila za sodelovanje. Že takoj leta 1993 sem začel prodajati Metalova orodna jekla italijanskemu podjetju Sidertoce, takrat enemu največjih skladišč orodnih jekel na italijanskem trgu.

Tekom let pa vse do danes sem v skladu s prodajno politiko Metala Ravne razvijal prodajo novim kupcem, predvsem na severu Italije. Pri tem sem vedno poskušal tržiti Metalova jekla kot jekla enega najkakovostnejših svetovnih proizvajalcev, tako glede kakovosti proizvodov kot tudi servisa za kupce. V vsem tem obdobju smo v sodelovanju s prodajnim oddelkom Metala Ravne in tehnično podporo v oddelku raziskav ter v proizvodnji uspeli skupno razviti nekatere nove vrste proizvodov, kot so denimo veliki kovani bloki jekla za plastiko, kar je bil tudi

eden od vzrokov, da se je Metal Ravne odločil za naložbo v novo kovačnico. S tem smo skupno dosegli, da je danes italijanski trg po obsegu prodaje takoj za nemškim tržiščem drugi najpomembnejši trg za Metal Ravne. Da bi obdržali takšen delež tudi v prihodnje, je pomembno, da Metal Ravne ohrani oziroma še izboljša kakovostno raven svojih izdelkov, da razvija nove »nišne« izdelke, nenehno izboljšuje servis kupcev in da obdrži ter nadzoruje prodajno politiko na občutljivem italijanskem trgu.

V vseh teh letih sem spoznal veliko zaposlenih v Metalu Ravne, ki so pripomogli k doseganju teh rezultatov. Vsem bi se rad ob tej priložnosti najlepše zahvalil, predvsem pa vodstvu podjetja, ki je vseskozi zaupalo v moje delo, pa tudi Stanku Triglavu, direktorju prodaje v Metalu Ravne, in Milanu Gradišniku za strokovno in zgledno sodelovanje. ●

besedilo Matija Ravnik, univ. dipl. inž. str., vodja proizvodnje in vzdrževanja, SUZ
fotografiji Arhiv Jeklovleka

26 – 30 March 2012
 Düsseldorf, Germany
www.wire.de

OBISKALI SMO SEJMA WIRE 2012 IN GRINDTEC 2012

SEJEM WIRE 2012

V Düsseldorfu je od 26. do 30. marca potekal tradicionalni sejem Wire 2012, ki slovi kot najpomembnejša svetovna prireditelja na področju dolgega metalurškega programa.

Na 57.000 m² razstavnih površin se je predstavilo več kot 1.314 razstavljalcev iz 50 držav celega sveta. Po ocenah je v petih dneh sejem obiskalo več kot 73.500 obiskovalcev, kar je 10,7 odstotka več kot leta 2010. Na prireditvi, ki poteka vsako drugo leto, so prisotni vsi največji in najpomembnejši proizvajalci jekla, strojev za toplo in hladno predelavo ter vseh drugih komponent, povezanih s proizvodnjo žice in palic.

V ospredju je bila tako komercialna kot tehnološka problematika. Opravili smo pomembne pogovore s številnimi dobavitelji tople valjane žice predvsem glede oblikovanja cen za drugo letošnje četrtletje. Tehnični del ekipe pa je obiskal številne dobavitelje tehnološke opreme. Tehnični razvoj proizvodnih

sredstev je zelo intenziven in omogoča vsakokrat nove in nove možnosti za izboljšave v proizvodnji, vzdrževanju in razvoju novih izdelkov.

SEJEM GRINDTEC 2012

Udeležili smo se tudi sejma GrindTec 2012, ki je potekal v Augsburgu. Na letošnjem sejmu se je predstavilo 450 razstavljalcev, našli pa so približno 13.700 obiskovalcev iz več kot 50 držav. Predstavili so se vsi vodilni proizvajalci brusilne opreme. Za nas so bili predvsem pomembni proizvajalci brusilnih kolutov. Predstavili smo jim naše potrebe in jih seznanili z našimi zahtevami. Začeli smo tesneje sodelovati z nemškim proizvajalcem brusilnega orodja Theleico. Dogovorili smo se za testiranje njihovih izdelkov v našem podjetju in hkrati za skupno razvojno pot. ●

Sejem Wire 2012

USPEŠNA RECERTIFIKACIJSKA PRESOJA V NOŽIH RAVNE

Letošnja recertifikacijska presoja, ki je potekala v sredo, 11., in četrtek, 12. aprila, pomeni, da mineva petnajst let, odkar smo pridobili certifikat ISO 9001. Pri presoji smo ponovno uspešno potrdili sistem kakovosti ISO 9001:2008. Presojevalca sta bila ugledna člana iz certifikacijske hiše Bureau Veritas Certification Anton Klasinc in Zoran Lekič.

»Usmerjenost v zadovoljstvo kupcev in povečevanje dodane vrednosti na eni strani ter večanje produktivnosti na drugi strani je naše stalno vodilo.«

V teh petnajstih letih je sistem kakovosti postal naš, saj nam je pomagal tako v obdobjih kriz kot konjunktur. Pomeni napredek podjetja, saj sistem omogoča, pomaga in vodi zaposlene k nenehnemu izboljševanju procesov.

Presoje pomenijo priložnost za nove ideje in izboljšave. Tudi priporočilom izkušenih presojevalcev prisluhnemo. Usmerjenost v zadovoljstvo kupcev in povečevanje dodane vrednosti na eni strani ter večanje produktivnosti na drugi strani je naše stalno vodilo. Zavedamo se, da le kakovostno organiziranje sistema in dober pretok informacij vodita k doseganju naših ciljev. To izkazujemo tudi z našim sloganom: "Danes boljši, jutri najboljši!"

Za kakovostno delo in trud se zahvaljujemo vsem sodelavcem v Nožih Ravne. ●

besedilo Olga Aplinc, univ. dipl. inž. kem. inženirstva, vodja Kemije, Metal Ravne
fotografije Olga Aplinc in Franc Gostenčnik, Kemija, Metal Ravne

KEMIJSKE ANALIZE

KEMIJA V METALU RAVNE

V Metalu Ravne so kemijski laboratoriji združeni v službi Kemija, ki je enota Kontrole in metalurškega razvoja. V prejšnjih dveh sestavkih so bile predstavljene vrste analiz, ki jih potrebuje naša proizvodnja in kontrola surovin.

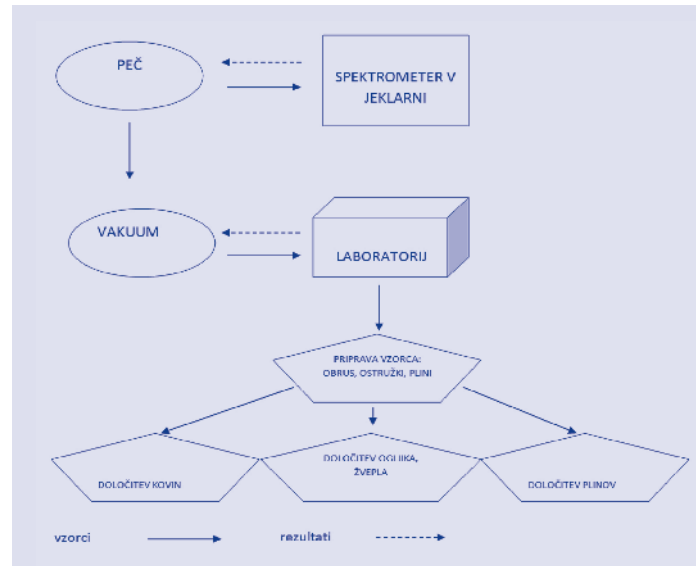
V vzorcih iz jeklarne analiziramo kovine, ogljik, žveplo, kisik, dušik in vodik. Principi delovanja analizatorjev so optična emisijska spektroskopija, infrardeča detekcija in toplotna prevodnost. Za pripravo vzorcev v glavnem rabimo stroj za prerez vzorca, brusilni stroj in stružnico.

Delo kemika in jeklarja je povezano. Tako kot brez vložka tudi brez kemijskih analiz ne moremo izdelovati kakovostnih jekel. Vzorec taline jekla po zračni pošti pošljemo v laboratorij, po računalniški mreži pa rezultate preiskave. Vzorec mora biti reprezentativen, homogen in nekontaminiran, priprava vzorca in analiza pa čim hitrejši, točni in natančni.

Proces v peči podpiramo z določevanjem kemijske sestave tudi s spektrometrom, ki je nameščen v jeklarji. Streže mu robot. Kemiki ga vzdržujemo, oskrbujemo s potrebnim materialom, kontroliramo ter skrbimo za arhiviranje vzorcev. Poleg kovin se določita še ogljik in žveplo.

V fazi legiranja zaradi možnosti natančnejših analiz vzorce analiziramo samo v laboratoriju. Točnost rezultatov bistveno izboljšamo, če poleg vzorca analiziramo še referenčni vzorec, katerega kemično sestavo poznamo. Prav zaradi tega dejstva rezultati analiz, ki jih dobimo na takih avtomatskih kontrolnih sistemih, kot je v jeklarji, glede točnosti ali pravilnosti ne morejo biti primerljivi z rezultati, ki se dosega v laboratoriju.

PRETOK VZORCEV IN REZULTATOV

ZAKLJUČEK

Čas, ki poteče od jemanja vzorca do rezultata analize, je za jeklarje velikega pomena. Zato se pri podpori proizvodnje jekla kot osnovna analizna metoda uporablja spektrometrija, a izključno zaradi hitrosti analize. Žal se že v osnovi ne more hvaliti s posebno točnostjo in natančnostjo. Kljub temu lahko v nekaj minutah določimo 20, 30 ali še več elementov. Zelo pomembno pa je, da si je laboratorij sposoben izdelati ustrezne referenčne vzorce. Za Metalovo proizvodnjo jih ni mogoče dobiti na trgu. Zaradi tega bo klasični laboratorij, ki skrito, vestno, potrpežljivo in z zelo usposobljenimi kemiki te vzorce pripravlja, za železarno vedno nujno potreben. ●

● Bombica za pnevmatsko pošto

● Brušenje vzorca

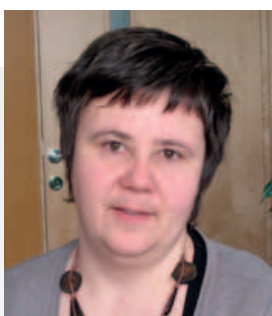
● Procesni laboratorij

KAJ MORAM VEDETI O ULTRAZVOČNI KONTROLI

Predavanje za raziskovalce, prodajnike in tehnologe v Metalu Ravne o ultrazvočnih tehnikah, metodah, napravah in standardih za izvedbo ultrazvočne kontrole

12. in 13. aprila so raziskovalci, prodajniki in tehnologi poslušali predavanje sodelavca in strokovnjaka za ultrazvočne (UZ) preiskave Gaborja Sekereša o ultrazvočni kontroli. Trg in razvoj nam neusmiljeno diktirata svoj tempo in zato je še toliko bolj pomembno, da smo seznanjeni z najnovejšimi tehnikami in spremembami standardov na področju ultrazvočne kontrole. Poleg tega so bile omenjene spremembe velikosti ultrazvočnih napak v naših izdelkih, ki so se zmanjšale zaradi velikih naložb v nova proizvodna orodja v zadnjih štirih letih. Vsi ti podatki so za nas pomembni, saj kupci nemalokrat zahtevajo tudi zelo strokovne in tehnične podatke, ki jim jih lahko zagotovimo le ob dobrem sodelovanju med prodajalci in tehnologi. Moramo si prizadevati, da bodo kupci v nas videli zanesljivega partnerja, ki mu je mar za njihove težave. Poslušalci so z zanimanjem prisluhnili predavanju. Na novo pridobljeno znanje pa pomeni novo kakovost v široki paleti znanja in storitev našega Metala Ravne. Za mnenje o predavanju smo povprašali dva udeleženca.

ZDENKA JOSTL, PRODAJA

Pri delu v prodaji se pogosto srečujemo z različnimi zahtevami kupcev. Prav zahteve, ki se nanašajo na UZ-preiskave, so pogosta tema, zato se mi je predavanje zelo koristno. Nekaj stvari sem sicer poznala že od prej, sem pa izvedela tudi veliko novega.

Mislím, da je za vsako podjetje zelo pomembno, da vlaga v znanje zaposlenih. V preteklem letu smo se v Metalu Ravne kar dosti izobraževali in upam, da bo tako tudi v prihodnje.

Saj veste: več znaš, več veljaš!

MIRAN ŠKALIČ, VODJA RAVNANJA IN ADJUSTAŽE V VALJARNI PROFILOV

Pri proizvodnji jekla je UZ-preiskava zelo pomembna in si odpreme kupcem brez nje sploh ne moremo več predstavljati. Današnje predavanje mi je dalo širši vpogled v delo kontrolorjev v mojem oddelku. Za nas je namreč zelo pomembno, da material, ko je gotov, čim prej odpremimo do kupca. Vendar ne brez UZ-preiskave. Zato je treba upoštevati čas, ki se zahteva za UZ-preiskavo. Ker je ročna UZ-kontrola zelo zamudna, bi si v valjarni v prihodnje želeli tudi kakšno linijo za avtomatično UZ-kontrolo. ●

besedilo Monika Štojs, univ. dipl. ekon., direktorica marketinga, SIJ – Slovenska industrija jekla
vir Eurofer

»ARABSKA POMLAD« RAZLIČNO VPLIVA NA SEVERNOAFRIŠKO JEKLO

Politične turbulence v severni Afriki, ki so izbruhnile lani, so pomembno vplivale tudi na proizvodnjo in porabo jekla. Razmere v regiji pa sedaj postajajo stabilnejše. Severna Afrika (Alžirija, Tunizija, Maroko in Libija) je bila vrsto let ena glavnih izvoznih destinacij za evropske in turške proizvajalce jekla. Tu je le šest proizvodnih obratov, ki večinoma poslujejo z omejenimi zmogljivostmi.

Lani je tako imenovana »arabska pomlad« močno vplivala predvsem na Tunizijo in Libijo, kar je povzročilo manjšo proizvodnjo in porabo jekla. Glede popolnega okrevanja v letu 2012 so mnenja sicer še deljena, vendar pa severnoafriški trg ostaja strateško pomemben trg za evropske in turške proizvajalce.

V Alžiriji »arabska pomlad« ni imela večjega vpliva. Ta trg ostaja glavna izvozna destinacija predvsem za evropske proizvajalce dolgega programa. Poraba v Alžiriji je dobra zaradi državnih gradbenih projektov, ponudba edinega proizvajalca, ArcelorMittal Annaba, pa ne zadošča. Zato Alžirija uvozi tri do štiri milijone ton jekla, predvsem betonskega železa in palic, večinoma iz Italije, Španije in Grčije. Vendar se to lahko v kratkem spremeni, saj se pričakujejo nove zmogljivosti že leta 2014 (Tosyali, Turčija – milijon ton). Poleg tega pa tečejo pogovori glede novih kapacitet za dolgi in ploščati program v obsegu pet milijonov ton (Qatar mining). Ta proizvodnja naj bi bila usmerjena v pokrivanje potreb v gradbenem sektorju, pa tudi avtomobilski industriji (Renault namerava v Alžiriji začeti proizvodnjo vozil).

Libija je bila za Egiptom druga največja proizvajalka jekla v severni Afriki. Zaradi poškodb v vojni je Lisco (1,7 milijona ton) prenehal obratovati februarja 2011. V zadnjih mesecih so del proizvodnje obnovili.

Maroko je med temi državami v smislu proizvodnje jekla med naprednejšimi. Ima dva proizvajalca gredic in enega proizvajalca slabov, ti uporabljajo jekleni odpadki, ki ga je dovolj

na voljo. Poraba jekel za uporabo v gradbeništvu naj bi se na tem trgu tudi naslednjih nekaj let počasi, a stabilno povečevala. Zmogljivosti za proizvodnjo betonskega železa so previsoke, ocenjujejo, da celo za 40 odstotkov. Rešitev bi bil izvoz v Alžirijo, vendar zaradi diplomatskih zapletov med tema državama trgovina trpi. Maghreb Steel je edini proizvajalec ploščatih jekel. Januarja so povečali proizvodnjo, sedaj pa širijo prodajo tako toplo kot hladno valjanih kolobarjev in plošč. Trg za kolobarje je za zdaj v Maroku še majhen, vendar pa se pričakuje močan porast zaradi nove Renaultove tovarne v Tangierju. To že privablja ostale investitorje iz Evrope.

Tunizijski trg jekla je najmanjši v regiji. Edini proizvajalec jekla je El Fouladh. Aktivnih je kar nekaj valjarn, poleg tega pa ima tu proizvodnjo tudi Riva. Vpliv »arabske pomladi« je bil močan. Večina industrijske aktivnosti je obstala, proti koncu lanskega leta pa se je počasi začela vračati v normalno stanje.

Ko se bo država politično stabilizirala, pričakujejo rast porabe in odpiranje mednarodnim trgov. Če bo nova vlada ukinila kontrolo cen betonskega železa, bo to pritegnilo več uvoza in nove naložbe. Fiksna cena namreč pomeni, da domači predelovalci ne morejo ustvarjati zaslужka, če kupujejo gredice na mednarodnih trgih.

Vsekakor je dogajanje v tem delu sveta močno vplivalo na trgovino z jeklom, saj so bili ti trgi predvsem za proizvajalce iz južne Evrope zelo pomembni. Glede na zadnji razvoj dogodkov pa lahko pričakujemo, da se bo ta trg ponovno stabiliziral. ●

Zaradi zgodnejšega zaključka redakcije bosta rubriki Tržna napoved in Glavni poudarki iz sveta jekla objavljeni v prihodnji številki časopisa.

ZAGOTAVLJANJE, SPOŠTOVANJE IN UPOŠTEVANJE VARNOSTI JE ODGOVORNOST VSEH NAS

V naši dejavnosti varnost in zdravje pri delu pomenita visoko vrednoto in skrb, za katero smo vsi odgovorni. Vendar zagotavljanje pravih pogojev varnosti in zdravja pri delu zahteva strokovno usposobljenost in nadzor ter prilagajanje delovnemu procesu. Za to skrbi Služba za varnost, zdravje in ekologijo (VZE).

Lani smo se reorganizirali in službo VZE sedaj tvorimo ekologi, strokovni delavci za varnost in zdravje pri delu ter svetovalka za nevarne snovi. Delo treh varnostnih inženirjev je razporejeno po obratih in službah:

- ▶ Janko Legat, inž.: obrat Jeklarna, Vzdrževanje Jeklarne, Nabava, Uprava, oddelek KRT
- ▶ mag. Adis Medić: obrat Vroča valjarna, Vzdrževanje valjarne, Tehnične storitve in transport, Skupne storitve, Energetika, Odprema TVT
- ▶ Jure Vindiš, dipl. inž.: obrat Hladna predelava, Vzdrževanje HP, obrat Predelava debele pločevine, Vzdrževanje PDP, Odprema HP in PDP

Osnovno poslanstvo strokovnega delavca oziroma varnostnega inženirja je prizadevanje za varno in zdravo delo, neodvisno opravljanje teh nalog, ohranitev popolne delazmožnosti delavcev in preprečevanje škode v zvezi z nezadostno varnostjo in zdravjem pri delu.

Da varnostni inženirji lahko opravljajo svoje delo, morajo imeti opravljen strokovni izpit iz varnosti in zdravja pri delu ter strokovni izpit iz varstva pred požarom (pooblaščenca za požarno varnost). Prav tako imajo opravljen pedagoško-andragoški izpit, ki je pogoj za izvajanje izobraževanj in usposabljanj s področja varnosti in zdravja pri delu.

Naloge in delo varnostnih inženirjev opredeljujeta Zakon o varnosti in zdravju pri delu ter Zakon o varstvu pred požarom. Celoten sistem pa je nadgrajen s sistemom vodenja po standardih ISO 9001 in ISO 14001 ter OHSAS 18001.

Glavne naloge varnostnih inženirjev:

- ▶ svetovanje pri načrtovanju, izbiri, nakupu in vzdrževanju sredstev za delo,
- ▶ svetovanje glede opreme delovnih mest in delovnega okolja,

- ▶ predlogi ukrepov za zmanjšanje tveganj,
- ▶ izdelava izjav o varnosti z oceno tveganja, izvajanje revizije ocene tveganja za vsa delovna mesta,
- ▶ izdelava požarnih redov, požarnih načrtov in načrtov evakuacije,
- ▶ zagotavljanje pomoči pri preiskavah škodljivosti v delovnem okolju,
- ▶ izvajanje pregledov in preizkusov delovne opreme,
- ▶ izvajanje notranjega nadzora nad izvajanjem ukrepov za varno delo, nadzora nad požarno varnostjo ter uporabo nevarnih snovi,
- ▶ izdelava navodil za varno in zdravo delo,
- ▶ spremljanje stanja glede nezgod pri delu, odkrivanje vzrokov in priprava poročil za delodajalca skupaj s predlogi ukrepov (analize oziroma raziskave nezgod pri delu, mesečna poročila, četrletna poročila, letna poročila),
- ▶ priprava in izvedba usposabljanj s področja varnosti in zdravja pri delu, požarne varnosti in nevarnih snovi,
- ▶ sodelovanje z izvajalcem medicine dela,
- ▶ sodelovanje s Pravno službo glede odškodninskih zahtevkov, refundacije stroškov zdravljenja s strani Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije,
- ▶ priprava dokumentacije za Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje,
- ▶ obravnava strojelomnih, tehnoloških motenj in t. i. »skoraj dogodkov«,

Skoraj dogodki pomenijo potencialno nevarne dogodke, ki, če niso varnostno upravljani, lahko pripeljejo do resnih posledic.

- ▶ sodelovanje z Inšpektoratom za delo, Inšpektoratom za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami,
- ▶ izdelava pisnih sporazumov za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu na skupnem delovišču – gradbišču (tudi vodenje registra v elektronski obliki),
- ▶ vodenje registra/šifranta osebne varovalne opreme in stalno ažuriranje le-tega,
- ▶ sodelovanje z Nabavo glede nabave osebne varovalne opreme, preverjanje ustreznosti (po standardih in zakonodaji) osebne varovalne opreme,
- ▶ izvajanje notranje presoje ISO 9001, ISO 14001 in OHSAS 18001,
- ▶ izdelava napotnic za preventivne zdravniške preglede, organizacija zdravniških pregledov pri izvajalcu medicine dela, izdelava napotnic za usmerjene zdravniške preglede ipd.,
- ▶ vodenje evidence v elektronskem programu Evidence in ocena tveganja (vpisovanje zdravniških spričeval, usposabljanj, poškodb),
- ▶ vodenje aktivnosti na področju ionizirajočega sevanja (menjava osebnih dozimetrov, pošiljanje dozimetrov na odčitavanje, skrb za redno menjavo le-teh, posredovanje v primeru odstopanj od mejnih vrednosti),
- ▶ izvajanje kontrole raportnih knjig mostnih dvigal in viličarjev,

- ▶ izdelava normativov osebne varovalne opreme za posamezno delovno mesto ter revizije le-teh,
- ▶ izvajanje naročila varnostnih in opozorilnih nalepk.

Strokovni delavci skupaj z drugimi člani komisije izvajajo tudi preglede delovne opreme. Po izvedenem pregledu sledi izdelava zapisnika o pregledu in preizkusu delovne opreme. Če je pregled pozitiven, temu sledi izdelava in izdaja poročila (obratovalno dovoljenje). V nasprotnem primeru je izdan zapisnik z ukrepi, ki je posredovan odgovornim osebam za odpravo le-teh. Registre delovne opreme vodijo v elektronski obliki, nahajajo pa se na intranetu.

Kot pooblaščenca za požarno varnost so varnostni inženirji zadolženi za brezhibno delovanje aktivne požarne zaščite (stabilne gasilne naprave, požarne centrale, javljalniki požara, detekcija plinov, zasilne razsvetljave, evakuacijske poti, intervencijske poti).

Varnostni inženirji poskrbijo tudi za usposabljanje. Že ob nastopu dela v Acroniju se vsi sodelavci srečamo s tovrstnim izobraževanjem, ko je izveden uvajalni seminar za novosprejele delavce, za dijake in študente na praksi ali počitniškem delu. Uvajalnemu seminarju redno sledijo izobraževanja na delovnih mestih, ki se običajno končajo z izpiti. Komisija za izpite, katere člani so tudi varnostni inženirji, pa skrbi, da je vsak sodelavec primerno usposobljen za samostojno opravljanje delovnih nalog na posameznih delovnih mestih. Varnostni inženirji so aktivni tudi v komisiji za usposabljanje upravljavcev dvigala s

tal, kjer izvajajo tako teoretični kot tudi praktični del usposabljanja. Skupaj s pooblaščenko za nevarne snovi pa izvajajo tudi usposabljanja za delavce, ki delajo z nevarnimi snovmi. Delavce usposablja tudi s področja požarne varnosti.

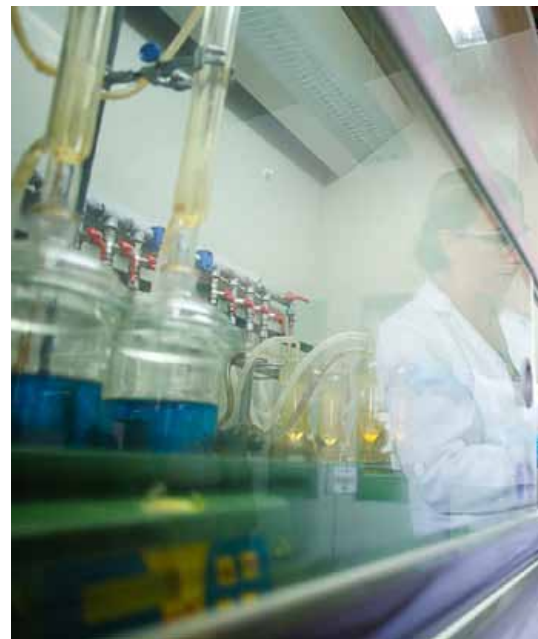
V sklopu notranjih nadzorov izdelujejo zapisnike o neskladnostih s predlogi ukrepov za izboljšanje stanja. V zapisnikih so navedene pomanjkljivosti, odgovorne osebe za odpravo le-teh ter časovni termini za odpravo. Delavce opozarjajo na spoštovanje predpisov, uporabo osebne varovalne opreme ter na pravilno rokovanje z njo.

Varnostni inženirji so aktivni tudi na ekološkem področju, saj skupaj z ekologinjama pripravljajo zapisnike glede urejenosti obrata. Svoje znanje pa delijo tudi z zunanjimi izvajalci, saj je njihova naloga tudi nadzor nad izvajanjem zunanjih izvajalcev v sklopu remontov in novogradenj.

Zagotovo pa je ena izmed njihovih manj častnih nalog sankcioniranje delavcev, ki ne spoštujejo pravil glede varnosti in zdravja pri delu. **Zagotavljanje, spoštovanje in upoštevanje varnosti je namreč odgovornost vseh nas, saj nismo odgovorni zgolj za svojo varnost, pač pa tudi za varnost naših sodelavcev.** In žal morajo varnostni inženirji še vedno prepogosto ne zgolj opozarjati, pač pa tudi ukrepati ob nespoštovanju varnostnih pravil. ●

besedilo mag. Peter Dular, menedžer za razvoj kadrov in korporativno varnost, Acroni
 fotografije Dobran Laznik

STRATEŠKI RAZVOJ KADROV

Pri predstavitvi strategije sem se oprl na spletno stran <http://www.fm-kp.si/zalozba/ISBN/pdf/978-961-266-011-6.pdf>, ki mi je ponudila veliko vprašanj in razmišljanja o vrednotah, viziji in poslanstvu. Toplo priporočam tudi vam.

STRATEGIJA JE POT, PO KATERI PRIDEMO DO CILJA

Zamislimo si, da si zadamo cilj v nekaj letih osvojiti deset najvišjih vrhov sveta. Veliko moramo načrtovati, predvidevati, sprejeti odločitve, se pripravljati in izvajati, da bi lahko ta cilj dosegli. Ne moremo pa poti načrtovati do potankosti. Lahko le predvidimo posamezne scenarije in točke, ki nas usmerjajo naprej.

Če se je v preteklosti razvijalo dolgoročne, srednjeročne in kratkoročne načrte, pa sta hitrost in moč sprememb, ki se dandanes dogajajo v svetu, močno zameglili mejo med temi. Organizacija mora imeti postavljene cilje, kako doseči vizijo. Mora biti pripravljena, da razmisli o strategiji, jo posodobi, spremeni ali opusti, si postavi novo, da se lahko prilagodi okolju in vplivom in da doseže dolgoročen cilj – preživetje organizacije.

ZA USPEŠNOST IN OBSTOJ ORGANIZACIJE JE POMEMBNO USTREZNO RAVNANJE Z ZAPOSLENIMI

Organizacija mora zato tudi imeti postavljene strategije pri ravnanju z zaposlenimi. Te pa morajo imeti osnovo, temelje, vizijo in cilje. Mnoge raziskave ravnanja zaposlenih kažejo, da je ena od poti do uspeha v organizaciji poštenost in pravičnost. Tako je Teorija enakosti osnovana na tem, kako ljudje zaznavajo načine, na katere ravnajo z njimi v primerjavi z drugimi. Ali drugače: ljudje primerjajo razmerje med svojimi »inputi« (delom) in »outputi« (plačo, nagrada-

mi) z razmerji »inputov« in »outputov« drugih ljudi, pri čemer težijo k enakosti. Pri konceptu organizacijske pravičnosti so zaposleni aktivni opazovalci v organizaciji in vidijo, kako so nagrade in kazni razdeljene. Delitev dojemajo kot pošteno ali nepošteno glede na to, ali jo je dobil tisti, ki si jo je zaslužil (distributive justice), ali je proces delitve pošten (procedural justice) in ali se pri tem ravna s posameznikom spoštljivo (interactional justice).

PERCEPCIJA NEPRAVIČNOSTI NEGATIVNO VPLIVA NA VEDENJE IN (NE)ZADOVOLJSTVO ZAPOSLENIH

Teorija pričakovanja je osnovana na treh pomembnih elementih: valenca (privlačnost), instrumentalnost in pričakovanje. Motivacija je odvisna od prepričanja posameznika, da lahko s svojimi sposobnostmi izvrši neko dejanje in prejme nagrado. Ljudje bodo naredili tisto, za kar verjamejo, da lahko naredijo, če pripisujejo nagradi za opravljeno delo zadostno vrednost. Teorija ciljev se nanaša na racionalno odločanje o želenih ciljih. Ko posamezniki izberejo cilje, ki jih želijo doseči, ti cilji in namere doseganja teh ciljev usmerjajo in motivirajo posameznikovo dejavnost k doseganju teh ciljev. Tako postavljanje ciljev vpliva na vedenje posameznika. Pomemben element teorije ciljev pa je povratna informacija o doseganju ciljev. Razhajanja med tem, kar posameznik dejansko uspe narediti, in tem, kaj si želi narediti oziroma doseči, povzročajo nezadovoljstvo

s samim seboj. To nezadovoljstvo povzroča željo zmanjšati razmik med doseženim in idealnim stanjem. Cilji naj bi bili specifični, merljivi, realni in dosegljivi. Specifični cilji povečajo dosežke in izboljšajo dejavnost. Visoki cilji pa se rezultirajo v višjih dosežkih kot nizki cilji.

STRATEGIJA RAZVOJA KADROV PODJETJA ACRONI

Stremimo k načrtovanim in sistematičnim procesom priprave, izvajanja in nadziranja vseh kadrovskih in izobraževalnih postopkov ter ukrepov, namenjenih strokovnemu, delovnemu in osebnostnemu razvoju kadrov. Vprašati se moramo, kako se bo v prihodnje razvijalo podjetje in okolje, kakšne spremembe nas čakajo in kaj moramo narediti pri razvoju kadrov, da bomo z ustreznim razvojem zaposlenih sledili spremembam v okolju in organizaciji, da se bomo na izzive pravočasno in učinkovito odzvali in s tem omogočili, da bo podjetje tudi v prihodnje uspešno. Sprva se bomo lotili temeljite analize dela, s katero bomo pridobili podrobne in objektivne informacije o delu, o delovnih nalogah in delovnih vlogah, ki se izvajajo, o odnosu analiziranega dela do drugih del v organizaciji, o pogojih, v katerih se delo opravlja, o potrebnem znanju, veščinah in sposobnostih, ki jih morajo imeti zaposleni. Na podlagi analize delovnih mest bomo opredelili lastnosti, ki jih nek delavec mora imeti za določeno delo. Posodobili bomo sisteme za pridobivanje in izbiro kadrov, vrednotenje dela in nagrajevanje, ocenjevanje delovne uspešnosti, uvajanje in usposabljanje novozaposlenih, načrtovanje kadrov in načrtovanje kariere zaposlenih ter urejanje odnosov med delavci in vodstvom organizacije. Postavili bomo sistem vodenja s cilji, uvedli ciljno izobraževanje zaposlenih in načrtovanje nasledstev.

S SISTEMOM OCENJEVANJA DELOVNIH DOSEŽKOV BOMO SLEDILI CILJU

Zaposlenemu bomo zagotovili povratno informacijo o načinu izvajanja njegovega dela in o rezultatih, ki jih dosega. Sistem bo obsegal informacije, kako vplivati na vedenje zaposlenih, da bodo

dosegali organizacijsko zastavljene cilje. Ta bo temelj za določanje plače, nagrad, napredovanj, premestitev ali prenehanje zaposlitve, določanje potreb po usposabljanju in izobraževanju. Za izboljšano komuniciranje bodo pomembne tudi pridobljene informacije o komunikaciji med zaposlenimi in njihovimi nadrejenimi.

Želimo vzpostaviti sistem letnega ocenjevanja delovne uspešnosti po principu triangulacije: **samoocenjevanje – ocenjevanje s strani neposredno nadrejenega – ocenjevanje s strani naslednjega nadrejenega oziroma/ali sodelavcev**. Ocenjevanje za vodje: samoocenjevanje – ocenjevanje s strani nadrejenega – ocenjevanje s strani podrejenega. Predvidevamo, da bo zaposleni v okviru samoocenjevanja izdelal lastni portfolio, ki bo z novim kadrovskim informacijskim sistemom, ki ga pričakujemo v letu 2013, dosegljiv vsakomur od zaposlenih. Eden izmed glavnih ciljev ocenjevanja je ugotavljanje potreb po izobraževanju. Ne bo namreč dovolj, da samo ugotovimo, da je nekdo neuspešen, temveč bo treba ugotoviti vzrok neuspešnosti in ga odpraviti z ustreznim usposabljanjem oziroma izobraževanjem.

V kombinaciji z oceno dosežkov bodo izdelane kompetence vseh zaposlenih in na tej podlagi bo postavljen razvojni načrt, v katerem bodo opredeljeni nadaljnja razvojna pot in cilji, ki jih želimo doseči, kar se bo odražalo skozi izobraževanja, usposabljanja, premeščanja (pridobivanje izkušenj). Periodično bomo preverjali, kje na poti smo, in sprejemali ustrezne ukrepe. Nadgradnja navedenega je v razvoju naslednikov. Na podlagi podatkov o posameznih zaposlenih bomo identificirali naslednike za ključna delovna mesta in jih nato preko sistema mentorstva tudi usposabljali, izobraževali in vključevali v dejavnosti, da pridobijo tudi ustrezne izkušnje.

Če pa želimo vedeti, kako smo uspešni, bomo pred uvedbo ukrepov izmerili organizacijsko klimo ter meritve ponavljali. Na podlagi izidov meritev bomo pripravili ustrezne ukrepe. ●

KADROVSKA GIBANJA V MARCU 2012

SIJ – SLOVENSKA INDUSTRIJA JEKLA

V SIJ-u marca ni bilo kadrovskih gibanj.

Jubilanti

Iskrene čestitke ANDREJKI ILENIČ za 20-letni delovni jubilej.

Elena Bajc, strokovna sodelavka za področje kadrov, SIJ – Slovenska industrija jekla

ACRONI

Podjetje je zapustilo sedem delavcev.

Naši novi sodelavci so postali ELVIR DIZDAREVIČ, MITJA KOMAR, ALEŠ MIKULA in JAKA KOLBL, vsi v Jeklarni.

Jubilanti

Jubilant z 10-letnim delovnim stažem je postal MILOŠ VASILJEVIČ v Vroči valjarni. Čestitamo!

Jubilanti z 20-letnim delovnim stažem so postali: KLEMEN ERMAN v Hladni predelavi, MIRKO LESKOVAR v obratu Vzdrževanje, ALJOŠA KOŠIR v Proizvodno-tehničnih službah, BRANKO KMET v Proizvodno-tehničnih službah in MARKO ČUFER v Informatiki. Čestitamo!

Jubilanta s 30-letnim delovnim stažem sta postala ANDREJ PREŽELJ v Jeklarni in MILAN RAVNIK v Informatiki. Čestitamo!

Zaključek šolanja

Šolanje so marca uspešno zaključili: DINO KOVAČEVIČ iz Predelave debele pločevine, ANDREJ RAZINGER iz Predelave debele pločevine, JASMIN PAJIČ iz Hladne predelave in ZAHID ZAHIROVIČ iz obrata Vzdrževanje. Vsi so pridobili naziv strojni tehnik. Čestitamo!

Nejra Rak Benič, dipl. upr. org., strokovna sodelavka za HRM 1, Acroni

METAL RAVNE

Novi sodelavci so postali: MATEJ HOSNAR, TILEN ROTOVNIK in ASMIR DŽAMBIČ v Jeklarskem programu, DEJAN EMINOVIČ, IZTOK ERŽENIČNIK, MATJAŽ VOCOVIK, SEMIR BAJRIČ, BOŠTJAN FILIP, JURE PŠENIČNIK in MIHA PREVALNIK v Valjarskem programu, IGOR SAGERNIK in GAŠPER NAJRAJTER v Kovaškem programu.

Upokojili so se: STEVIKA TOMIČ iz Jeklarskega programa, SEAD VARCAR in JOŽICA URŠNIK iz Valjarskega programa, DRAGO PIPAN in SILVO GEROLD iz Kovaškega programa ter DIMITRIJ JEROMEL iz Kontrole in metalurškega razvoja. Zahvaljujemo se jim za prizadevno delo in jim v pokoju želimo vse najlepše. Podjetje je zapustilo še pet sodelavcev.

Jubilanti

Za 10-letni delovni jubilej čestitamo BORISU KOKOTU iz Logistike.

20-letni jubilarji dela so postali: MIRAN RAČNIK, BOJAN KRENKER in KRUNOSLAV ŠKVORC iz Valjarskega programa, TONČEK HRIBERNIK iz Vzdrževanja in VINCENC URŠNIK iz Logistike. Čestitamo!

Irena Praznik, strokovna delavka, Kadrovska služba, Metal Ravne

SERPA

Zaključek šolanja

MATIC PODOJSTRŠEK iz Izdelave konstrukcij je uspešno končal šolanje in pridobil naziv inženir strojništva. Čestitamo!

Irena Praznik, strokovna delavka, Kadrovska služba, Metal Ravne

ELEKTRODE JESENICE

Dobro počutje in uspešno delo želimo novim sodelavcem: KAJI PRETNAR, JUGRINKI RISTOVI, SELMI TAHIČ, KATARINI PODOBNIK in DOMINIKU ROBIČU v Oplaščevalnici ter JONATANU ANGELOVU in TOMAŽU MEGLIČU v proizvodnji varilnih žic.

Jubilanti

Za 30-letni delovni jubilej čestitamo ANDREJKI BAJT iz Oplaščevalnice, za 40 let dela pri proizvodnji elektrod pa čestitamo JOSIPU BAJZU s priprave elektrodnih mas.

Rafko Penič, univ. dipl. ekon., vodja Kadrovske službe, Elektrode Jesenice

NOŽI RAVNE

Naši novi sodelavci so postali: MATJAŽ KOTNIK, ROK MERKAČ in ZDRAVKO SOVIČ v Mehanski obdelavi ter DALIBOR DORONTIČ v Termični obdelavi.

Upokojil se je sodelavec MARJAN KOLAR iz Mehanske obdelave. Zahvaljujemo se mu za njegovo prizadevno delo in mu v pokoju želimo vse najlepše.

Delovno razmerje je prenehalo še enemu sodelavcu.

Jubilanti

Jubilant s 40-imi leti delovne dobe je postal MIHAEL JAZBEC iz Mehanske obdelave. Čestitamo!

Dragica Pečovnik, univ. dipl. soc., kadrovska menedžerka, Noži Ravne

SUZ

Marca 2012 smo v Jeklovleku zaposlili enega delavca.

Mag. Tanja Avguštin Čufer, Kadrovska služba, SUZ

ZIP CENTER

Marca smo prezaposlili tri delavce iz Metala Ravne v OE Servis in podporne storitve. Naše nove sodelavke so postale: IRENA VALIŠER, SLAVICA ILIČ in ALEKSANDRA BOROVIK v OE Čistilni servis.

Jasna Tošič, poslovna sekretarka, ZIP center

LETOVANJE V MORAVSKIH TOPLICAH

Sindikat družbe ACRONI NEODVISNOST ponuja še nekaj prostih terminov v počitniški enoti v kampu Moravske Toplice. Poleg prikolice z dvema širšima ležiščema sta v enoti opremljena kuhinja in dnevni prostor. Bivanje je prijetno skozi celo leto, saj je enota električno ogrevana, ima pa tudi klimo in satelitsko televizijo.

Cena tedenskega najema je:

- 250 EUR za obdobje od 1. 1. do 30. 6. in od 1. 9. do 31. 12. 2012
- 330 EUR za obdobje od 30. 6. do 1. 9. 2012 – sezona

V ceno so vštete štiri vstopnice za neomejeno kopanje v Termah 3000. Če je oseb več, je treba plačati kopalne karte. Otroci od 6. do 10. leta imajo 50-odstotni popust, od 10. do dopolnjenega 15. leta pa 30-odstotni popust.

Možna je uporaba interneta na računalniku pri recepciji.

Za dodatne informacije in prijavo pokličite:

Klemena Drobiča, tel. 031 450 688 ali 04 584 1981.

SPROSTITI SE V PRIJETNEM OKOLJU MED PRIJAZNIMI LJUDMI V PREKMURJU.

ZAHVALA

Ob prerani izgubi mamice in soproge Snežane se vsem sodelavcem zahvaljujemo za izrečeno sožalje in denarni prispevek.

Nina, Marko in Zdravko Stanojevič

Vsakdan v barvah.

ZIP
center

Nudimo strokovne storitve iz sklopa naših dejavnosti
združene na enem mestu – ker cenimo vaš čas.

MIZARSTVO + TISKARNA + ROKODELNICA + ČIŠČENJE IN UREJANJE + ZAPOSLOTIVENA REHABILITACIJA

WWW.ZIPCENTER.SI

PREPRIČAJTE SE, DA SMO VREDNI VAŠEGA ZAUPANJA

besedilo mag. Franc Juteršek, direktor – poveljnik, Koroški gasilski zavod
fotografija Arhiv Metala Ravne

POSLANSTVO GASILCEV ALI »V SLOGI JE MOČ«

Koroški gasilski zavod Ravne s svojo dejavnostjo skrbi za požarno varnost podjetij na lokaciji Ravne. To pomeni, da gasilci svoje poslanstvo opravljamo na preventivnem področju in tudi takrat, ko je treba gasiti, reševati in kako drugače pomagati ob nesrečah.

Da ne bi prišlo do nesreče ali požara, skrbimo predvsem:

- ▀ z rednimi obhodi po objektih, ki so predmet požarnega varovanja,
- ▀ z rednim kontroliranjem vseh ročnih gasilnikov in hidrantov,
- ▀ s periodičnimi pregledi in preizkušnji hidrantnega omrežja ter servisiranjem gasilnikov in z vodenjem evidence,
- ▀ s pisnim obveščanjem odgovornih oseb v podjetjih o pomanjkljivostih s področja varstva pred požari,
- ▀ z neposrednim sodelovanjem pri delih za odpravo požarne nevarnosti,

- ▀ s sodelovanjem z odgovornimi delavci v podjetjih pri določanju požarnovarnostnih ukrepov, ki jih morajo upoštevati tudi kooperanti in zunanji sodelavci,
- ▀ z izvajanjem programa poučevanja o ukrepih varstva pred požarom in s poučevanjem zaposlenih o požarnih nevarnostih in o ravnanju z gasilniki pri začetnih požarih,
- ▀ z intenzivnim priklopljanjem objektov vseh podjetij na lokaciji na novo 24-urno protipožarno varovanje, ki omogoča še hitrejše in učinkovitejše interveniranje.

Poleg naštetih preventivnih dejavnosti skrbimo gasilci Koroškega gasilskega zavoda tudi za:

- ▀ pomoč pri oskrbi in prevozu poškodovancev pri delu ali trenutnih obolenjih na delovnem mestu,
- ▀ spremstva in požarne straže pri požarno nevarnih tehnoloških postopkih,
- ▀ gašenje požarov, intervencije ob poplavih, črpanje vode s potopnimi črpalčkami,
- ▀ pomoč pri sanacijah ob nesrečah z nevarnimi snovmi.

Gasilci Koroškega gasilskega zavoda pomagamo tudi ob drugih dogodkih in priložnostih, kot so storitve z avtolestvijo, kadar je treba izvesti kakšna vzdrževalna dela na objektih, kadar grozi nevarnost padca ledenih sveč, ko je treba okrasiti podjetje ob praznikih, in še vrsto drugih opravil opravimo v korist naših podjetij.

Gasilci Koroškega gasilskega zavoda budno spremljamo dogajanja v podjetjih 24 ur na dan vsak dan. Zavedamo se zahtevnosti in odgovornosti dela gasilcev, zato se tudi vse leto izobražujemo in izpopolnjujemo znanje in tehniko, skrbimo za psihofizično sposobnost vseh zaposlenih ter za vzdrževanje vozil in opreme, tako da smo vedno pripravljeni, kadar moramo ukrepati. ●

- ▀ Po opravljenem delu – David Vaukman in Andrej Stermec iz Koroškega gasilskega zavoda ter Jakob Kaučič - Jaka in Jože Čeh - Joži

NAŠA JOŽI IN JAKA

Le kdo ne pozna dobro uigranega para – Jožeta Čeha - Jožija in Jakoba Kaučiča - Jaka iz ZIP centra? Sta povsod, kjer je treba kaj popraviti, zamenjati staro za novo ... Svoje delo opravljata molče, pri čemer starejši Jaka Jožiju s kratkim stavkom ali z gibom nevsiljivo daje nasvete, kako določeno opravilo narediti najbolje, Joži pa mnenje svojega kolega zelo spoštuje. Pa nikar ne mislite, da fanta ne poznata humorja.

Pravzaprav je to njuno medsebojno spoštovanje, nekakšno zavezništvo med njima opaziti na vsakem koraku, v vsakem njenem pogledu. Pravita, da je njuno delo pestro, mnogokrat pa tudi zelo zahtevno, še posebno takrat, ko se morata povzpeti visoko na žerjav, da lahko zamenjata stekla na kabini.

Tako sem ju konec marca ujela pri popravilu zaščite rolete, ki je že nekaj časa grozeče štrlela iz okna v drugem nadstropju upravne zgradbe Metala Ravne. Videti je bilo skoraj kot v filmu. Joži visoko na avtomobilski lestvi, spodaj pa Jaka, ki je z budnim očesom spremljal vsak Jožijev gib. Andrej Stermec

ter David Vaukman iz Koroškega gasilskega zavoda sta preko komand na gasilskem avtu previdno usmerjala lestev s kabino, v kateri je bil Joži. Delo so družno dobro opravili. Zaščita je popravljena, naše glave pa so sedaj na varnem pred morebitno nezgodo. Še eno dejanje, ki potrjuje pravilo, da še tako drobno dejanje zahteva sodelovanje in medsebojno pomoč. Hvala Joži, Jaka in fanta iz Koroškega gasilskega zavoda. In če se mi jutri v pisarni kaj pokvari, pridita spet naokoli. Bomo še kakšno rekli. ●

JOŽE ČEH - JOŽI

V nekdanji SGV v takratni Železarni Ravne je prišel leta 1980. Vmes je zamenjal nekaj delodajalcev in je zdaj že deseto leto v ZIP centru, ves čas v timu z Jakom. Tu opravlja razna vzdrževalna dela na ZGO-ju Ravne, tako v pisarniških prostorih kot tudi v proizvodnih halah podjetij na lokaciji in v delavnici ZIP centra. Poklicne izkušnje mizarja mu pri tem še kako koristijo. V teh letih si je ustvaril družino in je predvsem ponosen na hčerko in sina. V prostem času se pogosto odpravi s kolesom v naravo in se zelo rad udeležuje organiziranih kolesarskih izletov s Kolesarskim klubom Ravne po Sloveniji in tudi v Avstriji, kjer je za kolesarje še posebno dobro poskrbljeno. Velik izziv mu je vsako leto kolesarski maraton v Radencih.

JAKOB KAUCIČ - JAKA

Jaka je prišel v »fabriko« leta 1985. Tudi on je nato romal po več obratih, najprej je bila na vrsti topilnica, nato Kemija in nazadnje je pristal v ZIP centru. Po poklicu je železokrivce, v ZIP centru pa opravlja predvsem razna vzdrževalna dela in popravilja stavbno pohištvo, zamenjuje stekla na žerjavih itd. Tu je že 12 let in ima svoje delo prav tako rad kot Joži. Upa, da bo tu tudi dočakal upokojitev. Ima dva otroka in že tri vnuke, v prostem času pa najraje ribari. Menda imajo v Radljah velik ribnik, ribe pa tako velike ...

● Dobro uigran tim – Joži in Jaka

»MNOGI PRAVIJO, DA JE POMLADI NAJLEPŠE. KAKO TA LETNI ČAS DOŽIVLJATE VI?«

ANDREJA KOLAR, PRODAJNA REFERENTKA, NOŽI RAVNE

Se strinjam, da je pomlad najlepši letni čas. Dnevi so daljši, topli, narava pa ozeleni in zaživi ter dobesedno kar kliče, da gremo in uživamo v njenih lepotah. Kadar le utegnem, vzamem pohodne palice in se za kakšno urico odpravim po bližnjih travnikih in gozdovih, kjer uživam v prebujajoči se naravi in poslušam ptičje petje, ki človeka res pomirja. Domov pridem sveža in polna energije. Letošnja pomlad pa je zame še posebno lepa, saj sem v začetku marca že tretjič postala babica. V našo družino je posijal še en mali sonček po imenu Ajda.

FRANC DULER, PONUDBENI TEHNOLOG, METAL RAVNE

S pomladjo se zame in mojo ženo začnejo sprehodi v naravo in delo na vrtu, meni najljubše opravilo. S prebujanjem narave smo tudi mi bolj sveži in polni nove energije. Oba z ženo imava neznan-sko rada prve spomladanske sprehode, kjer je narava vsak dan drugačna, opazujeva živali, poslušava ptice. Predvsem pa se na teh sprehodih tudi veliko pogovarjava o vsem, kar se tiče najine družine, tudi o otrocih. Seveda je spomladi vsa najina pozornost usmerjena v najin vrt, ki ga začneva obdelovati s prvim pomladnim soncem. To nama je v velik užitek, ko pa na vrtu še kaj zraste, sva zadovoljna, da lahko družini ponudiva lasten pridelek.

SUZANA PARADIŽ, MENTORICA V PROGRAMU SOCIALNA VKLJUČENOST, ZIP CENTER

Vedno se veselim spomladanskih dni, ker pridejo takrat na vrsto meni najljubši opravki: priprava kolesa, pregled rolerjev ter opreme za kampiranje. Po pregledu zapišem ugotovitve: kolo je v dobrem stanju, rolerji so že v uporabi, potrebujemo novo blazino in kuhinjo za kampiranje. Potem pa komaj čakam, da mine pomlad in že je tu poletje.

ALENKA PARADIŽ, VODJA ODDDELKA FINANCE IN EKONOMIKA, SERPA

Čeprav ima vsak letni čas svoj čar, je zame pomlad res nekaj posebnega. Takrat se prebudi vsa narava iz zimskega počitka in z njo se tako rekoč prebujamo tudi mi. Moram reči, da pomlad name kar pozitivno vpliva, sploh ko se začnejo prvi sončni dnevi. Sem bolj razpoložena in imam večji elan za vsakodnevne obveznosti v službi in doma. Lažje tudi rešujem probleme, ki se pojavljajo, in mislim, da s svojo pozitivno razpoloženostjo dobro vplivam tudi na ljudi okoli sebe.

MIRAN KOPMAJER, SISTEMSKI ANALITIK I, METAL RAVNE

Zame je vsak letni čas po svoje lep, saj v vsakem obdobju leta najdem aktivnosti, ki me izpopolnjujejo – tako doma v krogu družine kot tudi v službi in v hobijih ter prostem času.

V družinskem krogu v toplejših dneh gremo na svež zrak, pa naj bo to na dvorišče, na sprehod ali izlet.

V službi se končajo aktivnosti, povezane s prehodom v novo leto, proces dela pa se prevesi v razvoj in kreativnost, kar seveda zopet prinaša nove izzive.

Spomladi zaključim tudi sezono kegljanja (športa, s katerim se aktivno ukvarjam), dejavnije pa se posvečam teku in kolesarstvu.

Pomlad mi prinaša več toplejših dni, bolj vedro življenje in željo, da več časa in truda vložim v lastno izobraževanje in osebnostni razvoj.

ELICA TAVČAR, MATERIALNA KNJIGOVODKINJA, SUZ

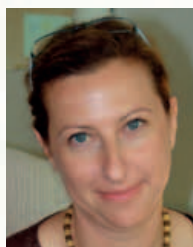
Ko zaslišim besedo pomlad, takoj pomislim na konec mrzlih zimskih dni. Zima je čas, ko je zunaj mrzlo, pokrajine so zasnežene in nikjer ni sledu o živi naravi. Narava pa je spomladi tako pravljica, prelepa, odeta v svet tisočerih barv, skratka, začne živeti. Ponudi nam možnost, da si v naravi napolnimo »baterije«, ko nam pogledi počivajo na prelepih rožah, živalih, sončnih zahodih, ob katerih zaradi lepote zastane dih.

»Ne mudi se z nabiranjem cvetlic, da bi skrbel zanje. Nadaljuj pot, cvetlice bodo cvetele ob tvoji poti.« (Rabindranath Tagore)

ANJA POSUŠEN, KOMERCIALISTKA PRODAJE, ELEKTRODE JESENICE

Hladnejše obdobje, obdobje zime je za nami. Vstopili smo v pomlad, toplejši letni čas, ko se narava po daljšem spancu prebudi, ljudje pa kar vzcvetimo, ko nas pobožajo prvi sončni žarki. Po dolgem času si lahko privoščimo sprehode v naravi ter posedanje ob dobri kavici na svežem zraku. Otroška igrišča kar zažarijo, ko se napolnijo z otroško razigranostjo in s smehom. Pomlad je tudi čas zaljublencev, rodijo se nove ljubezni, predvsem pomembno pa je, da se ohranjajo že zgrajene ljubezenske zgodbe.

ERIKA VIDIC, SVETOVALKA ZA NEVARNE SNOVI, ACRONI

Vsak letni čas prispeva, da se narava kot celostna pokaže v najlepši luči. Je pa res, da je pomlad tista prva znanilka, ko se narava začne prebujati, ko človek zaseje zemljo, ko sonce razpusti mračno razpoloženje, ko si starši oddahnejo in otroci rečejo: kmalu bodo počitnice. Najlepši del je zgodnja pomlad v svetlo zelenih barvah, ker veš, da je pred teboj še veliko sončnih, dolgih in toplih dni. Zato ne gre zanemariti reka, ki pravi: »Pomlad in mladost sta si podobni.«

besedilo Damjan Kalčič - Kalči, Jeklarna, Metal Ravne
fotografije Damjan Kalčič - Kalči, Metal Ravne

OD ŠOLARJA, TRGOVCA, ŽELEZARJA DO UMETNIKA

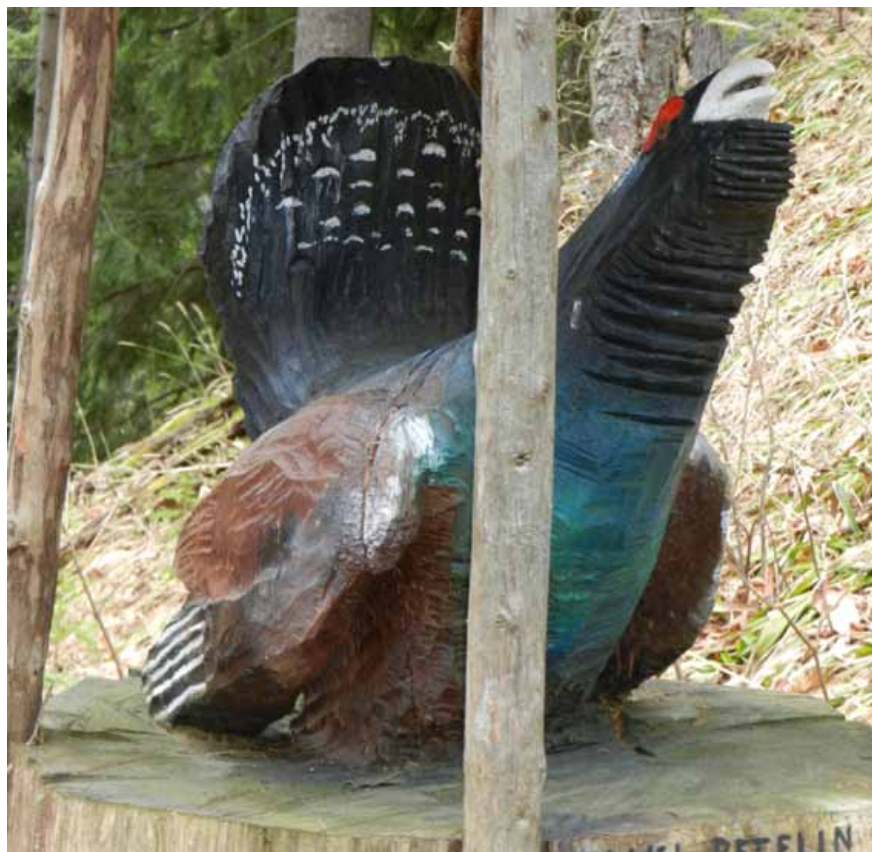
Le nekateri sodelavci Ferda Kralja poznajo njegove skrite hobije, zato ga predstavljamo v našem časopisu.

Ferdo, kdaj te je pot zanesla v Metal Ravne?

Po končani trgovski šoli sem se zaposlil kot prodajalec v bivši trgovini Zastava avto Ravne, vse dokler me pot za boljšim zaslužkom ni zanesla v takratno Železarno Ravne. Danes sem v Metalu Ravne, kjer delam kot skladiščnik v skupnih službah.

Kdaj si opazil, da tvoja nadarjenost seže preko tvojega dela, s katerim si služiš vsakdanji kruh?

Že v osnovni šoli sem opazil, da moje roke zlahka naredijo kaj iz lesa ali gline. Vendar zaradi nuje, da pridem do službe in kruha, tega takrat pač nisem mogel razvijati. Nato sem leta 1995 odkril Suško bajto. Bajti sem se v popolnosti posvetil in jo začel obnavljati. S tem pa sta mi duševni mir in spokoj dala navdih, da iz bližnjega panja izdelam divjega petelina. Naredil sem ga pa tudi zato, ker mnogo ljudi ne ve, kako je divji petelin v resnici videti, čeprav je tod okoli revir divjega petelina.

Kot sem opazil, veliko tvojih kipov ponazarja prav živali. Bivak je sredi gozda. Prav zato mi je to še poseben navdih, da izdelujem živali, ki so nekaj bivale ali pa še vedno prebivajo v teh gozdovih.

Pa se udeležuješ tudi kakšnih kiparskih delavnic oziroma kje se учиš tehnik kiparstva?

V bistvu vse delam čisto po svoje in se ne udeležujem nobenih delavnic. Prvi, grobi del opravim kar z motorno žago, nato pa figuro dokončno obdelam še z dletmi in s kijem. No, na povabilo sem se nekoč udeležil tudi slikarsko-kiparskega tabora Polhov mlin. Tega še zdaj obiskujem in vsakič spoznam tudi kaj novega. Po naravi sem človek, ki obožuje mir, in prav zato ustvarjam po navdihu, ki ga je največ pri moji bajti.

Za tvojo hiško sem opazil leseni del, ki daje vtis, da je v nastajanju. Prav nič pa ne spominja na kakšno žival.

Sem kristjan, tam zadaj pa nastaja kapelica iz macesnovega lesa, ki bo posvečena posebnemu dogodku iz mojega življenja. Stala pa bo tu v bližini bajte.

V okolici sem videl tudi kar nekaj drevesnih panjev, ki so odrezani malce višje in seveda olupljeni. Ali je to namenjeno tudi tvojemu ustvarjanju, je že izbrana zamisel?

Načrtujem, da bom povabil dva prijatelja kiparja, da bi skupaj

ustvarili kakšen prijateljski dogodek ter ob primernem navdihu še kaj umetniškega izdelali. Bomo videli, kaj bo iz tega nastalo.

Med pogovorom je Ferdo opisal tudi anekdoto o svoji bajti. Pred leti jo je namreč obiskal neznanec. Ko je odtrgal desko na zgornji strani, je vstopil, prenočil in proti jutru odšel. Vendar je za sabo pustil močan pečat – pesem in nekaj denarja. Za Ferda je namreč znano, da je pri njegovi bajti na verandi za mimoidoče vedno kaj hrane in pijače. Tako si lahko vsak obiskovalec oddahne, se vpiše, kaj popije in se v miru sprehodi med umetninami in raznimi verzi, ki jih Ferdo iz knjige prepíše kar na deske. Prav zato mu je najljubša tudi pesem, ki jo je sestavil človek, ki je prenočil v njegovi bajti. ●

V premislek pa še Ferdova misel:

»Človek naj se ne oddaljuje od narave, saj mu ta lahko podari največ ...«

besedilo Olga Aplinc, univ. dipl. inž. kem. inženirstva, vodja Kemije, Metal Ravne
fotografije Olga Aplinc in Aleš Mesner, Metal Ravne
vir Internet in turistični vodniki

PRELEPI KRAS, ODLIČEN PRŠUT

Že nekako navada so postali marčni izleti zaposlenih v Kemiji. V tem mesecu je bila prosta sobota za izmene 24. marca, zato je bila to edina možnost za odhod. Letos smo bili tako prepričani v lepo vreme, da pri izbiri krajev sploh nismo predvideli, kako bi se počutili v dežju.

Najprej smo se sprehodili po kraškem Štanjelu. Grič je bil poseljen že v halštatu in antičnem obdobju. Iz 12. stoletja so starejši ohranjeni zidovi, novejši pa so iz 16. stoletja. S prijetnim vodičem smo se pogovorili o življenju nekoč in danes. Spomnil nas je na zgodovinske okoliščine, ki so krajem blizu meje krojile usodo. Danes miren kraj je bil nekoč z več kot 2000 prebivalci poln življenjskega vrveža. Težko smo si predstavljali prebivanje v malih hišah, stisnjenih v breg in strnjeno vrsto, s potmi, širokimi za osla s tovorom. Zvedeli smo, kako se na tem kraškem terenu zgradi vodnjak.

Prijetno smo se počutili in bi ostali dlje, če nas ne bi že čakali v Pršutarni Lokev. Lepo so nas postregli in poleg pršuta se nam je prilegel tudi teran. Primerno oblečene obiskovalce sprejmejo v tistem delu pršutarne, kjer se nazadnje sušijo in zorijo njihove dobrote. Kar nekaj vprašanj smo imeli o lastnostih pršutov različnih izvorov, številu kosov, ki so viseli nad našimi glavami in okoli nas, o teži ter pasmi prašičev in podobno. Seveda smo stopili tudi v trgovino, ki je na njihovem dvorišču.

Potem ko smo si ob polni mizi nabrali moči, je bila na vrsti jama Vilenica. Je najstarejša turistična jama v Evropi. Vse do

▲ V vhodni dvorani Vilenice

▲ V Pršutarni Lokev

sredine 19. stoletja je prednjačila po številu obiskov. Leta 1633 je dal lastnik grof Petač upravljanje jame in tako pridobljene dohodke lokavski župniji, zato štejemo, da je jama turistično aktivna že skoraj 400 let. V spremstvu vodičke, članice sežanskega jamarskega društva, ki nam je naročila zapreti vrata v ograji jame, da ne bi bilo prepaha, smo stopili v lep podzemni svet. To je suha jama, skozi katero ne teče vodni tok. Mimo dvorane, kjer od leta 1980 potekajo večeri slovenskih književnikov, od 1986. pa mednarodni literarni festival Vilenica, smo ogled nadaljevali po varno opremljeni poti. V jami je zrastel tudi najvišji evropski stalagmit. Škoda se nam je zdelo sajastih kapnikov, ki so posledica razsvetljevanja jame z baklami ob obiskih kronanih in plemenitih glav preteklosti. Menda jih je gorelo tudi 3000 naenkrat. Ob lepotah podzemnega Krasa so uživali kralj Neaplja in Sicilije Ferdinand, kar dvakrat cesar Leopold II., cesar Franc I., saški kralj Friderik II. in drugi. Leta 1778 je jamo obiskal tudi slavni naravoslovec Balthazar Hacquet.

Na Socerbu smo vstopili v restavracijo in uživali ob čudovitem razgledu z obzidja gradu, ki je kar naprej menjaval lastnike. Na zunaj je obnovljen, notranjost pa ni ohranjena. Svojo zgodovinsko vlogo branjenja državnih mej je že davno

odigral. Pozornost mu je namenil tudi zgodovinar Valvazor. Ob pogledu na Miramare in betonirano sodobno cerkev na Vejni nad Trstom smo se pogovarjali o lanskem izletu po tem obmejnem prostoru sosednje države. Malo utrujeni od prejšnje podzemne poti smo se martinčkali na ravno prav toplu soncu. Najavljeni smo bili še v cerkvi Sv. trojice v Hrastovljah. Tudi tu nas je sprejela prijazna gospa in nam z zanimivo razlago predstavila petsto let stare freske. Odkrili so jih leta 1949 in jih potem restavrirali. Ob freski mrtvaškega plesa smo se tako na tiho sami pri sebi spomnili na naš »ples« skozi življenje.

Ker velja, da prazna vreča ne stoji pokonci, smo pojedli še pozno kosilo v Škrgati. V že zelo poznem popoldnevu smo se odpravili proti domu. Lepo je, da nas poleg dela v laboratorijih Kemije povezujejo tudi taki dogodki. ●

▲ Lepote Vilenice

▲ Štanjel

▲ V Štanjelu ob vodnjaku

besedilo Edisa Alagić, poslovna sekretarka, Razvojna agencija Zgornje Gorenjske (RAGOR)
 fotografije Edisa Alagić, RAGOR

TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA – ŽELEZARSTVO NA JESENICAH KRALJUJE

- Predstavitev učencev in stojnice v okviru projekta Turizmu pomaga lastna glava – Železarstvo na Jesenicah kraljuje, narcis in hokeja ne omejuje

TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA

Učenci OŠ Koroška Bela so imeli letos prvič možnost, da se vključijo v projekt 26. državnega festivala Turizmu pomaga lastna glava. Pri projektu je sodelovalo šest nadarjenih učencev: Lucija Justin, Manca Bertoncelj, Hana Klincov, Liza Zidarevič, Dejan Kovač in Aljaž Plasin pod mentorstvom Edise Alagić in Klemena Klinarja z Razvojne agencije Zgornje Gorenjske. Projekt Turizmu pomaga lastna glava se že 25 let uspešno izvaja v osnovnih šolah po Sloveniji in temelji na spoznavanju ter promociji turizma v domačem kraju med mladimi na državni ravni. Festival je organiziran v obliki sejma, ki je priložnost za srečanje ljudi, izmenjavo izdelkov in idej, medsebojno spoznavanje in druženje, skratka praznik, festival. Tema letošnjega festivala je bila VŠEČ MI JE.

ŽELEZARSTVO NA JESENICAH KRALJUJE, NARCIS IN HOKEJA NE OMEJUJE

Učenci so se predstavili s projektom Železarstvo na Jesenicah kraljuje, narcis in hokeja ne omejuje. Namen projekta je bil vključiti učence OŠ Koroška Bela v raziskovanje, spoznavanje ter promocijo občine Jesenice. Učenci so projekt začeli z izvedbo enajstih delavnic v šolskem letu 2011/2012. Delavnice so

Učenci so za projekt dobili srebrno priznanje.

Obisk avtorjev naloge o poslovnem turizmu na Jesenicah pri Slavku Kanalcu, direktorju Acronija

obravnavele najrazličnejše tematike, ki so učencem razširile obzorje in izkušnje iz turizma. Učenci so se, upoštevaje skupinsko dinamiko, pogovarjali in iskali možnosti za opredelitev poslovnega turizma v dvorani Kolpern v povezavi s simboli železarstvo, hokej in narcise, ki so bili iztočnica za seminarsko nalogo. Skozi igro so pregledali predstavitev Jesenic v brošurah in na internetu ter ugotavljali značilnosti poslovnih turistov. Pripravili so načrt za raziskovalni del naloge in ga časovno uskladili. Obiskali so turistično-informacijski center Jesenice, Gornjesavski muzej Jesenice, dvorano Kolpern, Zavod za šport Jesenice, Acroni, Občino Jesenice in klub Zlata ribica.

V drugem sklopu teh delavnic so izvedli še anketo na terenu. Z anketo so želeli ugotoviti, kdo od naštetih pozna poslovni turizem, kakšna je možnost, da ga razvijejo, kdo bi ga lahko financiral oziroma kateri del turistične ponudbe je domačinom najbolj všeč. Razvojn

agencija Zgornje Gorenjske je v seznamu svojih podjetij poiskala tudi večja podjetja in jih anketirala. V seminarski nalogi smo izvedli primerjavo med razmišljanjem domačinov in poslovnežev, in sicer kaj menijo o poslovnem turizmu na Jesenicah. Glede na pridobljene informacije smo izdelali tudi brošuro petdnevnega turističnega programa za poslovni turizem. Na delavnicah smo izdelali seminarsko nalogo, v kateri smo oblikovali naš turistični proizvod.

PRIPRAVA TURISTIČNE TRŽNICE

Na koncu je sledila še priprava turistične tržnice, ki smo se je udeležili 12. aprila 2012 v Mercatorjevem centru v Kranju. Stojnico smo aranžirali z narcisami in v slogu dvorane Kolpern, za napise pa izbrali kaligrafsko pisavo. Na stojnici sta podjetnici s prenosnim računalnikom tržili naše turistične programe. Dva učenca sta bila oblečena v hokejista in novodobnega železarja. Ena izmed učenk je bila oblečena v planinko in dru-

ga v starodobno železarko. Učenci so pred strokovno komisijo in obiskovalci odlično promovirali naš projekt.

PREJELI SREBRNO PRIZNANJE

Za sodelovanje na tem festivalu smo od Turistične zveze Slovenije prejeli srebrno priznanje. Veliko truda in energije smo vložili v projekt Všeč mi je. Otroci so se začeli zavedati, da združitev in prilagoditev različnih simbolov občine lahko prineseta zanimivo obliko turizma, da živimo v zelo lepem mestu in da pogosto ne znamo izkoristiti vseh potencialov, ki nam jih ponuja naša zgodovina. Mislimo, da nam je šlo načrtovanje odlično od rok, in upamo, da bodo naše ideje hitro uresničene. Veliko je še turističnih idej, ki so se porodile, pa jih nismo uspeli zapisati v to nalogo, jih pa pridno »shranjujemo« v naše glave in razmišljamo, kaj vse bi še lahko postorili ... ●

Predstavitev učencev Osnovne šole Koroška Bela in njihove stojnice v okviru projekta Turizmu pomaga lastna glava s tematiko: Železarstvo na Jesenicah kraljuje, narcis in hokeja ne omejuje

besedilo Irena Lačen Benedičič, Gornjesavski muzej Jesenice
fotografije D. Mladenovič in Gornjesavski muzej Jesenice

JESENICE – MESTO JEKLA, ŽELEZARSKÉ TRADICIJE IN OPOJNIH NARCIS

Zagotovo poznate gorenjsko, natančneje jeseniško posebnost v mesecu maju. Na pobočjih, kjer so pred več kot šestimi stoletji kopali železovo rudo, iz katere so pridobivali kakovostno jeklo, maja zacveti na milijone nežnih belih narcis – ključavnic. Morda vas bodo prav te letos privabile v vasi nad Jesenicami, da se prepustite omamnemu vonju cvetlice, ki ima več kot dvajset imen.

MAJA PRAZNUJEMO MESEC NARCIS

Številne prireditve se bodo odvijale tudi na Stari Savi. Prva je Tržnica na Stari Savi, na kateri se bosta 4. maja predstavili Glasbena šola Jesenice z glasbeno tržnico in Gornjesavski muzej Jesenice s svojimi železarskimi igrami. Spoznali boste življenje železarskih družin in naše muzejske zbirke. Lahko se preizkusite v tehtanju dodatkov (apnenca) za v plavž, kotaljenju koles ali hoji s hoduljami. Morda vam bo ljubše prevažanje tovora (oglja) na vozičkih in prenašanje rude z rudarskega vozička – hunta na žlajfe – voz, s katerim so rudo vozili s Savskih jam v dolino. Preizkusite se lahko v metanju kovanih podkvic – simbola za srečo in v obešanju perila (v Kasarni na Stari Savi so živele delavske družine in žehta je bila svojevrstno opravilo).

V kuhinji boste srečali gospodinjjo, ki vam bo predstavila dogajanje v delavski kuhinji, kjer bo zadišala bela kava. Popeljete se lahko s skiroji ali se zabavate v stari sejmski igri zbijanje korcev.

TURA POD GOLICO

Vse to in še več bomo predstavili tudi 12. maja, ko bo od 10. do 17. ure potekala prireditev Ejga, na Staro Savo. Dogodek je del prireditve Tura pod Golico. Na Stari Savi, kjer bo osrednji dogodek za obiskovalce, bosta start in cilj kolesarskih ekip. Ob 60 kilometrov dolgi progi, ki vodi po najzanimivejših delih okolice Jesenic (Pristava, Planina pod Golico), boste »doživeli« mesto v času cvetenja narcis in obiskali tudi eno od naravnih

znamenitosti občine Kranjska Gora (slap Peričnik). Sicer pa bomo na stojnicah predstavili raznolike dejavnosti. Potekalo bo tekmovanje v kuhanju ričeta, značilne delavske enolončnice po ohranjenem receptu, pri čemer se bodo za nagrado pomerile prijavljene skupine. Po vrnitvi kolesarjev sledita glasbena prireditve in razglasitev rezultatov (prijavite se!).

Železarske igre bomo predstavili še na osrednji prireditvi ob Tednu vseživljenjskega učenja 17. maja in dan za tem ob mednarodnem dnevu muzejev 18. maja, na vašo željo pa jih pripravimo kadar koli.

SANJSKA POROKA

V mestu narcis bo 12. maja tudi poroka izbranega poročnega para, ki smo ga razglasili na poročnem sejmu v Kolpernu. To je dokaz, da je Stara Sava primeren kraj za sanjsko poroko, začetek kot ogenj žareče in kot jeklo trdne zakonske zveze.

KOLPERN, PROSTOR ZA DRUŽENJE

Stara Sava je lahko tudi prostor, kjer se boste ustavili pred ogledom narcisnih poljan ali se spočili po vrnitvi z njih. V Kolpernu lahko za več kot 100 ljudi hkrati organiziramo jeseniško železarsko malico ali kosilo. Če želite pripraviti dogodek sami, pa vam ponudimo prostor za vaše srečanje.

PRESUNLJIVA ZGODBA O JEKLU IN NARCISAH

Na Stari Savi vam bomo ob ogledu muzejskih zbirk in filmov predstavili presunljivo zgodbo o jeklu in narcisah, o trdem delu in sanjah železarjev.

Lepa in mogočna kot katedrala stoji več sto let stara Stara Sava – ohranjeno fužinarsko naselje, ki se zdi kot svetišče

človeške moči in vere v napredek. Skoraj povsem ohranjena industrijska arhitektura in naprave zgovorno pričajo o življenju delavcev in tradiciji jekla.

Vredno jo je obiskati. Vabljeni, kadar koli, ne le maja!

Več podatkov o dogodkih, razstavah, muzejskih zbirkah in odpiralnih časih najdete na naši spletni strani www.gornjesavskimuzej.si. ●

besedilo Romana Petek, Noži Ravne
fotografiji Arhiv Glasbene šole Ravne na Koroškem

PIHALNI ORKESTER PRIIGRAL SREBRO

Naši otroci v Pihalnem orkestru Glasbene šole Ravne na Koroškem so osvojili odlično drugo mesto na mednarodnem tekmovanju Flicorno d'Oro.

Pihalni orkester Glasbene šole Ravne na Koroškem je bil ustanovljen leta 1980. Pri orkestru sodelujejo otroci od približno 10. leta starosti. Med njimi je mnogo otrok staršev, zaposlenih v železarskih podjetjih na Ravnah, tudi v Nožih Ravne in Metalu Ravne.

Triindvajset let je orkester vodil Ivan Gradišek, sedaj pa mu dirigira Gregor Kovačič.

Potrebe pihalnih orkestrów v regiji in razvoj šole so narekovali hiter razvoj mladinskega pihalnega orkestra. Iz orkestra je izšlo mnogo odličnih glasbenikov, ki danes delujejo kot pedagogi v glasbenih šolah in igrajo v profesionalnih slovenskih orkestrih. Poleg nastopanja po vsej koroški regiji, tudi na avstrijskem Koroškem, je njegovo delo zaznamovalo prvo mesto na tekmovanju leta 1984 v Mariboru.

S koncertom leta 2005 v veliki dvorani Slovenske filharmonije pa je orkester navdušil poslušalce in tudi strokovno javnost.

Na tekmovanju pihalnih orkestrów Slovenije je leta 2007 v Žalcu v 4. skupini prejel zlato medaljo s pohvalo. V istem letu je orkester gostoval na priznanem festivalu FIMU v Belfortu (Francija) in v dvorani Union v okviru Festivala Lent v Mariboru, kjer je navdušil.

Uspešno je nastopil tudi na revijah orkestrów glasbenih šol v Velenju in Trbovljah.

Na tekmovanju mladinskih pihalnih orkestrów Slovenije 2011 je v svoji kategoriji osvojil prvo nagrado s pohvalo.

Ker pa že govorimo o tekmovanjih, lahko omenimo še to, da je leta 2008 orkester na svojem prvem mednarodnem tekmovanju v Rivi del Garde (Italija) osvojil absolutno tretje mesto v svoji kategoriji.

Na isto tekmovanje se je orkester pripravljaval tudi sedaj, in sicer že od oktobra 2011. Pri pripravah so, po besedah dirigenta Gregorja Kovačiča, sodelovali tudi številni drugi pedagogi Glasbene šole Ravne, saj brez široke podpore ne bi bilo mogoče pripraviti mladih glasbenikov na takšno tekmovanje.

To je mednarodno zelo uveljavljeno tekmovanje, ki se vsako leto odvija ob Gardskem jezeru. Mladina ta košček sveta bolj pozna kot Gardaland, ki je le nekaj kilometrov oddaljen od kulturnega centra, kjer se odvija prireditvev. Flicorno d'Oro (takšen je originalni naslov tekmovanja), na katerem se je letos zvrstilo 60 orkestrów v šestih kategorijah, je trajal tri dni (od 13. do 15. aprila 2012). Pihalni orkester Glasbene šole Ravne je nastopil v tretji težavnostni kategoriji, v kateri je tekmovalo 17 orkestrów iz Italije, Nemčije, Švice, Avstrije, Francije in Slovenije. Dosegel je odlično drugo mesto z oceno 92,08 točke!

Čestitamo in želimo še v prihodnje veliko glasbenih užžitkov in uspehov! ●

● Gregor Kovačič se je rodil leta 1977 v Mariboru. Študij klarineta je začel pri očetu in ga zaključil v razredu prof. Alojza Zupana na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Sodeloval je že s številnimi priznanimi glasbeniki in dirigenti. Deluje kot pedagog na Glasbeni šoli Ravne na Koroškem.

● Skupen posnetek mladih glasbenikov Pihalnega orkestra Glasbene šole Ravne na Koroškem v čudovitem okolju Gardskega jezera v spomin na uspešen nastop

ROBOTI, VELIKI IN MAJHNI, OSVAJAJO NAŠ SVET

Na Srednji šoli Ravne je 5. aprila potekalo že 5. tekmovanje ROBObum v sestavljanju in programiranju robotov

• Skupaj ga bomo ukrotili!
(mentorica Jana Krančan, OŠ Koroški jeklarji Ravne s tekmovalci)

Robot je stroj, ki ga nadzoruje računalnik in ga lahko programiramo, da samostojno opravlja določeno opravilo. Robote pogosto uporabljamo v industriji za prenašanje materiala ali za izvajanje ponavljajočih se opravil. Tako lahko denimo robotsko roko, pritrjeno na delovno mizo, uporabljamo za barvanje delov stroja ali sestavljanje elektronskih vezij. Drugi roboti so zasnovani za delo v človeku nevarnih okoljih: na primer pri deaktiviranju bomb ali pri raziskovanju vesolja oziroma morskih globin, vedno več pa je govora tudi o operativnih posegih, ki jih bodo lahko v prihodnje opravili roboti.

Danes si torej ni več mogoče zamišljati sveta in življenja brez robotkov in robotov, ki namesto človeka opravljajo nevarna, težka in zahtevna dela. Zato je prav, da mlade oborožimo z znanji za tehnologijo prihodnosti, s katero bodo znali rokovati tako na poklicnem področju kot v lastno korist ter v dobrobit človeštva.

Tekmovanje smo na Srednji šoli Ravne začeli leta 2008, zanj nas je navdušila dr. Suzana Uran, profesorica s FERl-ja, tako da tekmovanje letos poteka že peto leto. Koordinacijo

• Pazite se fantje, hitrejši smo!
(dekleta v kategoriji LEGObum 8)

oziroma mentorstvo je pri nas prevzel Peter Čepin, univ. dipl. inž. ele. Ko smo začeli, si nismo upali napovedati, kako bo mogoče spodbuditi osnovne šole (OŠ) k sodelovanju pri projektu, ki zahteva poleg predanih in navdušenih mentorjev še po cel kovček precej drage opreme, s katero učenci iz lego kock sestavijo robota in ga nato sprogramirajo za načrtovane naloge. A se nismo dali, kupili smo kovčke in jih začeli posojati osnovnim šolam, te pa so opremo tudi same počasi nakupile in letos so prav vse osnovne šole iz naše regije (16) poslale na tekmovanje svoje ekipe. Na to smo zelo ponosni, veseli pa smo tudi, ker se s programiranjem ukvarjajo tudi deklice. Vsem tekmovalcem, še zlasti zmagovalnim ekipam, iskreno čestitamo. Tekmovanje je potekalo v treh disciplinah, to so: LEGObum 8 (sledenje robota črti), kjer so zmagali učenci OŠ Dravograd (3. ekipa), LEGObum 9 (potiskanje predmetov z mize), zmagovalci so bili predstavniki Druge OŠ Slovenj Gradec, in RoboCupJunior Reševalec (reševanje ponesrečenca iz potresnega območja), ki smo ga letos organizirali prvič in kjer so slavili tekmovalci OŠ Prežihovega Voranca Ravne. ●

besedilo Milan Škafar, obratni inženir in podžupan občine Ravne na Koroškem, Metal Ravne
fotografiji Milan Škafar, Metal Ravne

»MOTO ŽEGNANJE« NA RAVNAH ZA VARNO VOŽNJO Z MOTORJI

Nedelja, 8. april, mraz, dežuje, oblačno, po planinah sneži.

Ali naj odgovemo jutrišnje srečanje? Vremenska napoved ni nič kaj obetavna ...

Ne, za pravega motorista vreme ni ovira. Kaj pa je to pravi motorist? Vse se začne z opremo: dobre gume, kakovostno spodnje perilo, tople nogavice, podkapa, tople rokavice, tanek termo pullover, kakovostna čelada in seveda dobra moto obleka. Za motor se še nekako napraska, pri ostalem pa se že pri marsikom začne varčevanje. Velika, velika napaka. Ob dobri moto opremi skoraj ni vremena, ki bi ti preprečilo na cesto z »vetrom v laseh«.

Velikonočni ponedeljek, 9. april. Zjutraj je nebo povsem brez oblaka, modro jasno, da kar skelijo oči. Sonce se mogočno bohota čez planino. »Super,« si mislim. Ko pa pogledam na termometer, je tam mogočnih $-5\text{ }^{\circ}\text{C}$ (minus pet). Nič zato, se bo že še malo ogrelo, saj že samo misel na sončni dan segreje dušo in telo.

Okrog enajste ure se na zbornem mestu začnejo zbirati prvi motoristi. Rock, ki ropota iz zvočnikov, pripravlja prijetno vzdušje, ki je na takih dogodkih vedno prisotno. Motoristi ponosno, skoraj mogočno kažejo svoje lepote, s katerih so po dolgi zimi očistili prah in jim zloščili krom. Beseda da besedo, srečamo se stari prijatelji, tiha, rahlo prisotna nervoza narašča.

Nekako s težavo prepričam nekaj motoristov, da oblečejo barvne varnostne brezrokavnike, saj na krožni vožnji potrebujejo tudi redarje, ki usmerjajo promet in na kritičnih mestih le-tega tudi zaprejo.

Še beseda o varnostnem brezrokavniku. Nekateri motoristi se ga branijo kot vrag križa, kar pa je po mojem mnenju popolnoma napačno. Motoristi smo daleč najbolj ranljivi udeleženci v prometu in zato vsaka oprema, ki lahko opozori na nas, rešuje življenja. Kot zanimivost informacija, da so varnostni brezrokavniki v Franciji za motoriste obvezni.

Ura je dvanajst, motorji že brnijo, motoristi policisti že zapirajo

križišča. »Kaj čakamo?« mi z gestami kažejo najbolj nestrpni. Še pogled nazaj, da vidim, ali je kolona več kot dvesto motorjev formirana, dvignem roko, jo počasi spustim, »dam« nežen »gas« in že se peljemo.

Vožnja je večinoma potekala po Avstriji, saj so tam ceste res vzorno urejene za razliko od naših na Koroškem. Nagradno vprašanje: Kaj je to? Luknja pri luknji, pa vodo drži. Odgovor: ekšorok etsec.

Krasna pokrajina, sončno vreme, znosnih $10\text{ }^{\circ}\text{C}$, vožnja po predpisih. Vožnja brez vseh težav je kar prehitro minila. Za 104 km smo potrebovali natančno uro in pol.

Ko smo se vrnilo na Ravne, nas je tam pričakala kar velika množica motoristov, ki so se očitno prišli udeležiti samo »moto žeganja«, že petega po vrsti. Nekaj motoristov in motoristk se je pripeljalo celo iz Kranja.

Sledila je tradicionalna pogostitev s koroškimi grumpi, črnim kruhom in seveda čebulo, ki da motoristu tudi pravi »žmah«.

Župnik Alojz Bek je opravil mašo za motoriste, motoristke in seveda naše lepote, vse to »požegnal« in razdelil nalepke zaščitnika sv. Krištofa.

Policisti motoristi so nam prikazali spretnostno vožnjo. Res so pravi mojstri svojega posla.

Na koncu je še sledilo tekmovanje v počasni vožnji. Vsi udeleženci so dobili »bogate« nagrade, smeha in zadovoljstva pa je bilo še skoraj preveč.

Skupna ugotovitev vseh prisotnih je bila, da je bilo srečanje dobro in varno organizirano. Preživeli smo lep dan, udeležence v prometu smo opozorili, da smo tudi motoristi v njem ponovno prisotni, vse v smislu varnosti vseh nas.

Srečno! ●

besedilo Maksimilijan Večko, univ. dipl. inž. metal., predsednik Slovenske poti kulture železa
fotografija Arhiv Metala Ravne

PREDSIEDSTVO SREDNJEVROPSKE POTI KULTURE ŽELEZA V GOSTEH PRI METALU RAVNE

Predsedstvo Srednjeevropske poti kulture železa (MEES) je imelo 29. marca na Ravnah svojo redno sejo. Člani predsedstva so najprej obiskali Metal Ravne, kjer jih je sprejel glavni direktor Andrej Gradišnik in se zadržal z njimi v daljšem pogovoru.

Članom je predstavil Metal Ravne, njegovo poslovanje in razvoj v zadnjih letih. Sledil je zanimiv ogled kovačnice. Po obisku Metala Ravne pa so si člani ogledali še nastajajoči železarski muzej na Ravnah in se nato posvetili osrednjemu cilju svojega srečanja na Ravnah – rednemu letnemu sestanku.

Društvo, ki povezuje posameznike in ustanove v srednjeevropskem prostoru, katerih interes je raziskovati, ohranjati in prikazovati zgodovino železarjenja in vse, kar je z njim povezano, ter njegovo soodvisnost v tem prostoru, je bilo ustanovljeno že pred nekaj leti. Od leta 2007 pa je s strani Sveta Evrope priznana kot ena od evropskih kulturnih poti. Slovenija je del tega gibanja že od njegovih začetkov.

V Sloveniji smo aktivnosti, ki spadajo v okvir tega gibanja, v preteklih letih izvajali kot neformalna akcijska skupina, lani pa smo po sklepu njenih članov ustanovili društvo Slovenska pot kulture železa. Lani smo izvedli tudi našo najodmevnejšo aktivnost: odprte razstave Tri tisočletja železarstva na Slovenskem v Politehniškem muzeju v Moskvi, enem največjih tehniških muzejev na svetu (tam je zaposlenih 450 ljudi). Razstava je nastala na podlagi sodelovanja večjega števila

slovenskih muzejev, ki imajo v svojih depojih shranjene eksponate železarske dediščine, njena avtorica pa je ravenska muzealka dr. Karla Oder.

Sestanka na Ravnah so se udeležili:

- ddr. Gerhard Sperl, predsednik MEES in profesor na Univerzi v Leobnu in Tehniški univerzi na Dunaju,
- Tibor Laar, podpredsednik MEES,
- doc. inž. Gabriel Kunhalmi, podpredsednik MEES in predsednik Slovaške poti kulture železa,
- dr. Paul Tardy, predsednik Madžarske poti kulture železa,
- Laszlo Drotos, podpredsednik madžarskega Združenja za industrijsko dediščino in bivši direktor Železarne Miškolc,
- dr. Karla Oder, predsednica nadzornega odbora MEES,
- Janez Kovač, univ. dipl. inž. metal., član – koordinator iz Slovenije,
- Maksimilijan Večko, univ. dipl. inž. metal., predsednik Slovenske poti kulture železa. ●

- Med ogledom kovačnice: doc. inž. Gabriel Kunhalmi, Marika in Tibor Laar, dr. Paul Tardy, Janez Kovač, dr. Karla Oder, Laszlo Drotos, Erika in ddr. Gerhard Sperl, Maksimilijan Večko in mag. Marko Ažman

besedilo Mirko Osojnik, samostojni muzejski strokovni sodelavec,
Koroški pokrajinski muzej – Muzej Ravne na Koroškem
fotografije Fototeka Koroškega pokrajinskega muzeja – Muzeja Ravne na Koroškem
vir Zapisi v rubrikah Koroškega fužinarja (1951–1952)

GRADNJA NOVE JEKLARNE IN ŽELEZARNIŠKI UTRINKI IZ OBDOBJA 1950–1952

Železarstvo se je v Mežiški dolini razvilo po letu 1620. Ob tedanjih ležiščih železove rude so se na vodno silo reke Meže in potoka Šumca oprle fužine v Črni, Mežici in na Ravnah. Leta 1807 je te žebeljarske obrate in male kovačije odkupil grof Thurn in do leta 1827 v njih osredotočil vso železarsko proizvodnjo v Mežiški dolini.

Po prehodu v državno last je leta 1919 postalo ravensko plemenito jeklo znano in cenjeno po vsem svetu. Takoj po koncu druge svetovne vojne je naša železarna še posodobila obrate in razširila proizvodnjo kakovostnih jekel. S petletnim načrtom se je od leta 1947 do 1950 začela temeljita rekonstrukcija železarne. Močnolegirana jekla so v naši »fabriki« začeli proizvajati leta 1948, ko je na trgu začelo primanjkovati teh specialnih jekel za izdelavo rezilnega in drugega nujno potrebnega industrijskega orodja. Na srečo je železarna imela dovolj usposobljenih metalurških strokovnjakov in marljivih delavcev, zato je nemudoma začela razvijati in posodabljati svojo proizvodnjo močnolegiranih, orodnih in ognjevzdržnih jekel.

Leta 1950 pa je začela naša železarna krojiti novo tehnološko obdobje z izgradnjo nove in sodobne velike hale jeklolivar-

ne, v kateri je načrtovala in tudi uspela do leta 1952 namestiti 10-tonsko Siemens-Martinovo peč, 4-tonsko elektroobložno peč, več sušilnih peči za sušenje kalupov in več visokofrekvenčnih peči. Zaradi gradnje livarne je bilo najprej treba porušiti več kot zastarelo upravno poslopje in namesto njega postaviti novega, enonadstropnega, čeprav lesenega, na katerega so se Guštanjčani hitro navadili. Vsi pa so nestrpnost čakali, kdaj bodo v mogočni hali jeklolivarne zažarele talilne peči in kdaj bodo vanje zapeljali prvi vlaki in naložili težke ingote iz plemenite jeklene zlitine ...

V tem in tudi še v naslednjem letu je železarna kot zaščitni znak še uporabljala staro Thurnovo sidro, četudi so namesto prastarih peči pudlovk, ki so zdaj le še muzejska znamenitost, že obratovalle sodobne elektroobložne peči, ki so dajale

▲ Staro se umika novemu: gradili bomo jeklolivarno (1950).

▲ Tudi ženske so pomagale po svojih najboljših močeh (1950).

na tisoče ton plemenitega jekla. Leta 1950 je naša železarna imela 1.201 zaposlenega, najštevilčnejši so bili delavci (1000 zaposlenih), manj pa je bilo administrativnega (135) in tehničnega osebja (66).

Teh tisoč železarniških delavcev je proizvedlo v celem letu nekaj več kot 12.000 ton surovega jekla in nam mora biti po temtakuem povsem razumljivo, zakaj je železarna dajala prednost tudi reševanju stanovanjskega vprašanja svojih zaposlenih, saj so bila nekatera njena stanovanja povsem neprimerna tudi za preproste in v tistem času vsega vajene delavske družine, ki so se po letu 1945 pač morale navaditi tudi na preskrbo z živilskimi kartami, na katere so dobile zgolj najnujnejša živila in druge dobrine.

V tistem času tudi varstvo pri delu še ni bilo tako natančno in dosledno. Zaposleni možje so tudi v težkih železarniških obratih na glavah nosili zgolj klobuke ali kape, zaposlene ženske pa ničesar ali le rute; o zaščitnih čeladah, ki ti lahko obvarujejo celo glavo, če kaj težjega pade iz zraka, leta 1950 še niso vedeli ničesar. Avgusta Kuharja, ki je potem skrbel za varnost v železarni, takrat pač še ni bilo na Ravnah in tudi zato Koroški fužinar po tej plati še ni mogel ozaveščati in svariti ...

Lepa Dolinškova fotografija nam pokaže tovarišijo livarjev pri težaškem ročnem ulivanju, kjer iz polteme v livarniški hali žarijo le curki tekočega jekla, ki se preteka iz livne ponovce v ulitke in mehko osvetljuje njihove potne obraze.

Če v delovni varnosti leta 1950 še nismo bili najbolje podkovani, pa smo že imeli dovolj strokovnega kadra, katerega izkušnje so se prenašale iz enega železarskega rodu v drugi rod. Te izkušnje pa so bile zanesljivo jamstvo za napredek in razvoj guštanjske jeklarne. Prav tako je bil eden od odločujočih dejavnikov uspešnega ravenskega jeklarskega razvoja tudi prizadevanje ljudske oblasti, da priskrbi odvečni delovni sili do tedaj bolj pasivne koroške pokrajine primerno zaposlitev.

Leta 1950 pa se je uresničila tudi stoletna želja guštanjskih železarjev. Postali so gospodarji tovarne in s tem tudi gospodarji dela. Železarji so namreč 2. septembra 1950 prvič izvolili svoj delavski svet z 69 člani in upravni odbor železarne. Za predsednika delavskega sveta je bil izvoljen Maks Večko starejši. Že čez nekaj dni, točneje 9. septembra 1950, so delavci svečano prevzeli tovarno. O tem slovesnem dogodku pa nekaj več v našem naslednjem prispevku. ●

▲ Nova jeklolivarna že dobiva pravo podobo (1950).

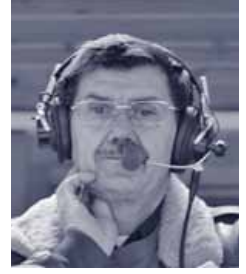
▲ Delovni utrip pri martinovki (1950)

▲ V novo jeklolivarno so zapeljali prvi vlaki (zima 1951/52).

▲ Pri ulivanju še brez zaščitnih čelad in očal (okoli 1950)

POGLED S HOKEJSKE TRIBUNE

- Z leve proti desni: novinar Radia Triglav Dušan Dragojevič, glavni direktor Acronija Slavko Kanalec in župan občine Jesenice Tomaž Tom Mencinger

CILJI NISO URESNIČENI – KAKO NAPREJ?

V ponedeljek, 2. aprila 2012 je padel zastor na domačo hokejsko sezono. S tretjo zmago v letošnjem superfinalu so ljubljanski zmaji, v večnem merjenju moči z jeseniškimi železarji, osvojili dvajseto zvezdico državnega prvaka. Četrti, odločilen dvoboj v dvorani Podmežakla, je bil 449-i, odkar se, na spolzki ledeni ploskvi, spopadajo Ljubljanci in Jeseničani. Na ta uspeh je Olimpija čakala kar pet let, kajti v zadnjih štirih sezonah je Acroni kraljeval ter osvojil štiri zvezdice zapored. Razmerje v dobljenih in izgubljenih tekmah v omenjenih štirih sezonah je bilo prepričljivo na strani Jeseničanov. Acroni je zmagal šestnajstkrat, Olimpija pa le dvakrat. Tokrat so bili Ljubljanci boljši v zmagah s 3 : 1.

Čeprav ni bilo malo tistih, ki so na Jesenicah upali in želeli, da bi – kljub številnim težavam, ki so jih spremljale celotno sezono – njihovi železarji vendar osvojili peto zaporedno lovoriko in že 34. po vrsti, je

to bil račun brez krčmarja. Olimpija je vendar celotno sezono bila v precej boljšem položaju. Na lestvici lige EBEL je bila precej višje kot Jeseničani, uvrstila se je tudi v končnico, Acroni pa je zasedel zadnje mesto. Ljubljanci zdaleč niso imeli toliko pretresov, kot so se dogajali v dvorani Podmežakla. Imeli so več denarja, precej več tujcev, bili so precej bolj izkušeni, telesno močnejši, njihovi rezultati pa so bili hvale vredni. Nič čudnega torej, da se je po petih sušnih letih naslov iz Podmežakle preselil v Ljubljano.

DOLGOVI KROJJO USODO

Na Jesenice so letos prihajali in odhajali številni tujci, na koncu so ostali le trije. V Podmežakli so imeli kup težav, ki so v veliki meri posledica velikih dolgov iz preteklosti. Pred tem si, v želji po boljšem in uspešnejšem, prav nihče ne bi smel zatiskati oči. Gre za osnovo, brez katere se na začetku sezone ne da sestaviti dobrega moštva. Denar narekuje, kako kakovosten bo igralski kader, določa priprave, nabavo opreme, tekočo porabo skozi celotno sezono ter kup številnih in nepredvidljivih izdatkov.

Na začetku sezone 2011/2012 je bilo rečeno, da bo Hokejskemu klubu (HK) Acroni pomagalo več sponzorjev kot prejšnja leta. Na žalost so nekateri to ostali le na papirju in zaradi splošne krize niso izpolnili svojih obveznosti. Če k temu dodamo nemajhne zahteve po poravnavi dolgov iz preteklosti, celo za štiri leta v preteklost, ko sedanje ekipe, ki vodi jeseniški hokej, še ni bilo zraven, je jasno, da je do težav moralo priti. Z najskromnejšim proračunom v ligi EBEL voditi tekočo sezono, hkrati pa odplačevati za velike grehe iz preteklosti, ki nad glavo visijo kot mlinski kamen, je očitno misija nemogoče.

O težavah bi se dalo veliko govoriti. Kopičile so se od začetka letošnje sezone, sodu pa je izbil dno ultimata vodstva lige EBEL po dodatnih zagotovilih, da bo HK dostojno končal letošnjo sezono.

Železarji so prav v tem drugem delu, ko so bili »pod nadzorom« EBEL-a, zaigrali kot prerorejeni. Nanizali so nekaj izjemno dobrih nasto-

• Bendik in Novak

• Pred tekmo v Salzburgu

• Strokovni pogovor

▲ Anže Kuralt

pov in zmag ter dokazali, da znajo igrati dobro, uspešno ter da so lahko povsem konkurenčni. Nenadno in nekoliko nepričakovano je nato prišlo slovo od trenerske ekipe, saj se je moštvo znašlo pred končno državnega prvenstva. Krmilo je prevzel nekdanji jeseniški igralec in reprezentant Bojan Magazin, ki je poskusil vse, da bi igralce v šestih tednih premora pripravil na odločilni spopad z Olimpijo.

BREZ MLADIH BO TEŽKO

Da je bila letošnja sezona ena najtežjih, dokazuje dejstvo, da je, na veliko žalost, po dolgih desetletjih prenehalo delovati drugo moštvo, Mladi Jesenice. Nekoč se je imenovalo HK Kranjska Gora. Prav vsi jeseniški hokejski asi so najprej nosili dres Kranjske Gore, v njem nabirali potrebno znanje in nato nadaljevali športno pot v prvem moštvu. Ta trenutek je HK Acroni eden redkih klubov v Sloveniji, da o tujini ne govorimo, ki nima zaledja v drugem moštvu. Nima valilnice mladih igralcev, ki so se vedno kalili v Podmežakli. Popkovina je pretrgana in če bo tako ostalo, prvo moštvo ne bo moglo računati na svežo jeseniško hokejsko kri, ki je bila doslej nepogrešljiva pri osvajanju številnih naslovov državnega prvaka in uspešnih nastopih jeseniškega hokeja zunaj slovenskih meja.

NALITI SI ČISTEGA VINA

O vsem tem bodo zagotovo govorili na občnem zboru HK Acroni, ki se bliža. Na njem bi bilo dobro – to tudi vsi pričakujemo – naliti si čistega vina. Predvsem ugotoviti, kakšne so realne možnosti. Koliko je denarja in kaj se z njim da doseči? Če bo materialni položaj dovoljeval, si je treba postaviti nove, predvsem realne temelje in takoj začeti resno in strokovno delo za boljši jutri HK Acroni. Ob tem se je treba zavedati, da je kriza povsod, še zlasti na Jesenicah. Vsi tehtajo, zmanjšujejo, varčujejo. Osnovno vprašanje je torej, ali in koliko bo na voljo materialnih sredstev. Denar je sveta vladar, tudi v športu. Od njega je in bo vse odvisno.

KDO HOČE POKOPATI JESENIŠKI HOKEJ?

V luči stare modrosti, da nobena stvar ni tako slaba, da ne bi bila lahko še slabša, je treba jemati tudi trdovratno početje nekaterih, ki očitno želijo slabo jeseniškemu hokeju. Obstaja namreč peščica neodgovornežev, ki s svojimi dejanji, z nenehnim pisanjem neokusnih transparentov, blatenjem in mazaškimi akcijami in s hokejsko »balvan revolucijo« želijo dobesedno pokopati HK Acroni. V zadnjih dneh so z mazaškim pisanjem na sedežu 33-kratnih prvakov na Ledarski 4 oskrnili celo mater jeseniškega hokeja, jeklarsko družbo Acroni. Ali se ti neodgovorni mladci zavedajo, kaj v jeseniški hokejski zgodovini pomeni Acroni, pred tem pa Železarna Jesenice? Brez te hokejske matere tega športa v Podmežakli sploh ne bi bilo! Brez nekdanjih jeseniških železarjev,

▲ Jeseniški navijači v zagrebški Areni

sedaj pa jeklarjev Acronija ne bi bilo športnega kolektiva, ki je doslej osvojil 33 naslovov državnega prvaka. Zagotovo ne bi bilo kluba, ki je eden najprijubljenejših v naši mali deželici in je ponese slovensko hokejsko slavo daleč prek domačih meja. Neodgovornežem, ki sramotijo jeseniški hokej, klub in jeklarsko družbo Acroni, očitno ni jasno; če bi ta isti Acroni prenehal financirati to športno panogo, bi v Podmežakli zavladovala tema. Vrata jeseniškega hokejskega hrama bi se za velike hokejske dogodke zaprla za dolgo časa.

Z marsičem smo v letošnji sezoni lahko nezadovoljni. Veliko je bilo spodrslijajev, nelogičnosti, neznanja. Kritika je vmesna, toda delati namenoma in načrtno proti HK Acroni, škodovati mu tako, da mu želiš dokončen propad, tako kot si to predstavljajo neodgovorni mazači in pisci transparentov, meji na norost. K sreči gre le za peščico, drugi pravi navijači si iskreno želijo drugačnega, boljšega stanja. Da bi se HK Acroni vrnil na pota stare slave. Za to pa je k sreči – kljub neizpoljenim ciljem – dobra osnova.

POGLLED USMERITI V PRIHODNOST

V Podmežakli imajo solidne domače igralce, ki so v letošnji sezoni, še posebno v drugem delu lige EBEL pokazali velik napredek. Z nekaj solidnimi tujci bi v naslednji sezoni v ligi EBEL lahko igrali vidnejšo vlogo kot letos. Jeseniški hokej je v letošnji sezoni osvojil tudi dva naslova državnega prvaka. To je uspelo kadetskemu moštvu in ekipi mlajših dečkov. Osnova je, znanja ne manjka, potrebni so le vnema, predanost, dobra organizacija, vztrajnost in pravi športni odnos.

Ker je v tem trenutku za hokejsko igro, ki jo v Podmežakli uspešno igrajo vse od konca druge svetovne vojne, pomembno, kaj bo jutri, veliko manj pa, kaj je bilo letos, pred dvema, tremi ali štirimi sezonami, je treba počakati na občni zbor, na katerem bomo vsekakor izvedeli prave vzroke, ki večini zagotovo niti niso znani. Predvsem pa, kakšna bo nadaljnja usoda hokejske igre v Podmežakli. Vtis je, da je jeseniško moštvo perspektivno, da je v letošnji sezoni, kljub številnim težavam, dostikrat igralo dobro, na nekaterih tekmah celo odlično. Ni bilo nasprotnika, ki ga železarji niso premagali. Res pa je, da je v odločilnih trenutkih na pleča dokaj neizkušenih igralcev pritiskalo pretežno breme. Potrebnovali so dva, tri kakovostne tujce, ne pa igralcev muhaste in dvomljive kakovosti, ki so prevečkrat prihajali in odhajali.

V Podmežakli imajo torej še vedno dobro osnovo. Treba je le priti do realnih temeljev, strniti vrste, omogočiti osnovne pogoje, hokejski stroki pa dati odločilno veljavo. Če bi se to zgodilo, ni dvomiti, da bi v hramu jeseniškega hokeja doživeli še veliko lepih hokejskih večerov. ●

besedilo Janez Kolarič, organizator rekreacije, Talaso Strunjan
fotografije Arhiv Term Krka

PRIPLAVAJMO SI ZDRAVJE IN ZADOVOLJSTVO

Življenje v vodi ...

TERME KRKA
 talaso strunjan

Katerakoli oblika gibanja v vodi – plavanje, vodna aerobika, hoja ali pa le namakanje – je dobra za telo in počutje. Že samo s tem, ko se potopimo v vodo, naredimo telesu uslugo – voda blaži bolečine, sprošča napetost v mišicah in povečuje prekrvavitev tkiv ter s tem krepi obrambne mehanizme telesa. Priporočena temperatura plavalne vode, pri kateri smo lahko brez skrbi, da bi se ohladili ali pregreli, je med 27 in 30 stopinjami Celzija (voda z višjo temperaturo je bolj primerna za terapevtske aktivnosti). V primeru različnih zdravstvenih težav pa se je treba o primerni temperaturi plavalne vode posvetovati z zdravnikom.

... ZA ZDRAVJE

Plavanje je ena najbolj zdravih oblik gibanja, je vseživljenjski šport in celostna oblika telesne aktivnosti, ki skladno razvija in oblikuje telo. Primerno je za vse starostne skupine, od dojenčkov do starostnikov, kot tudi za tiste z boljšo ali slabšo telesno pripravljenostjo. Zaradi sile vzgona ste v vodi do 85 odstotkov lažji, morska voda razbremeni vaše telo, zmanjša obremenitev na sklepe in obsklepne strukture, blagodejno deluje tudi na otekline. Na drugi strani pa povzroči enakomeren upor, 60-krat večji od zračnega upora, ki ga morate premagovati z gibanjem v različne smeri. Čeprav v vodi lebdite, delujejo skoraj vse mišice,

vaša teža pa je enakomerno razporejena. Zaradi položaja v vodi je naše srce manj obremenjeno, saj hidrostatski pritisk in vzgon znižujeta srčni utrip.

Veste, da pri plavanju porabite približno tri kalorije na kilogram telesne teže na preplavan kilometer (seveda pa govorimo o konstantnem aktivnem plavanju)? To pomeni – če preplavate veliko kilometrov, izgubite veliko več kalorij kot pri enaki razdalji s tekom ali kolesarjenjem. Poraba energije je večja predvsem zaradi viskoznosti vode.

Plavanje pa je še posebno priporočljivo ob današnjem hitrem življenjskem slogu, ko večji del dneva presedimo v službi, šoli, avtomobilu ali doma.

Plavanje je lahko korektivno sredstvo pri delih v različnih prisilnih položajih ali pri nepravilni telesni drži. Pri plavanju zaradi sorazmerno počasnih gibov, v primerjavi z gibanjem na suhem, praktično ne prihaja do poškodb. Hkrati plavanje omogoča veliko število gibov, ki jih zaradi določenih težav ne moremo izvajati na suhem.

... ZA SREČO IN ZADOVOLJSTVO

Znano je, da plavanje v vodi odganja črne misli. Med plavanjem se v telesu sprošča endorfin, hormon »sreče«, ki deluje kot naravni antidepressiv. Plavanje okrepi notranjo energijo ter vrača vesele in optimistične misli, spominja na varno okolje maternice. Če poleg zdravilnih in blagodejnih vplivov termalne in morske vode, ki jo imamo na voljo v Termah Krka, upoštevamo še učinek sprostitve in ugodja na telo, z obiskom termalnih bazenov ali plaže v strunjanskem kra-

jinskem parku celostno poskrbimo za izboljšanje zdravja in počutja.

Zanimivost: vodni fitnes prenaša naše osnovno gibanje – hojo ali tek – v vodno okolje. Vendar z razbremenjenimi kolki, koleno in gležnji. Vodni fitnes je vodena aerobna vadba, ki je sorodna kopenski pade vadbi in pospešuje pretok krvi v ekstremitetah.

... TUDI ZA NEPLAVALCE

Plavanje koristi celotnemu telesu. Če ne znate plavati – nič hudega. Naučite se lahko tudi v Strunjanu, če se na bazenski recepciji vpišete v šolo plavanja. Poudarek je na prilagajanju na vodo in plovnost, kar je nujno povezano s potapljanjem glave. Le tako lahko izgubimo strah pred vodo, ki je v veliki večini osnovni problem posameznikov. Veliko ljudi, predvsem tistih s težavami s hrbtenico, naučimo plavati hrbtno. Nikoli ni prepozno! Zaradi osebnega pristopa in bogatih izkušenj pa uspeh le redko izostane! ●

KOSOBRINSKI ŠPIK

Lišček, pisan ptič zares,
rjav in vseh drugih barv je vmes,
kot od sramu obraz rdeč,
prav tak večini je prav všeč.

Bela, črna, modra in rumena,
bolj gizdalinska ni nobena
druga ptica, če kaj vem,
na travnik jo pogledat grem.

Ko Bog pticam barve je delil,
se lišček je okrog podil,
tako je na vrsti zadnji bil,
zato Bogeca je razjezil.

Ga je barval križemkraž:
»Kar je ostalo barv, jih ti imaš!«
Zato lisast je tako,
mnogim se to zdi lepo.

Tudi meni, rad priznam.
V naravi jih poiskati znam.
Ob jeklarni, tam sem videl tri,
v macesnih jih pa mrgoli.

Jih tovarna nič ne moti,
(le nekaterim je napoti).
Bližnji travnik, grmovje gosto,
tamkaj gnezdi res pogosto.

Seme regrata je za kosilo.
Med ozarami ga je obilo,
sеме breze in osat,
to ima naš lišček rad.

Kjer še kmečka pamet je doma,
polje iz grmovja mejo ima.
Tam liščki gnezda si gradijo
in se mladičkov veselijo.

Listnih uši naberejo obilo,
te so mladičem za kosilo,
gosenica, mušica vmes,
ta ptič koristen je zares.

A ko gnezdenje konča se,
ko mladič dokončno zrasede,
žuželke preprosto opustijo
in od semenja le živijo.

Običajno res, pri drugih pticah,
je manj lepote pri samicah,
le pri liščku ni tako,
tudi samica lepa je zelo.

Pri drugih se samec le postavlja,
dvorjenje le on opravlja,
pri liščkih, pri teh pa ni tako,
tudi ona šopiri se zelo. ●

Ni čudno, da je bil vedno urejen,
saj ga je žena redno »peglala«.

Narcisoida ni treba kaznovati z odvzemom prostosti.
Dovolj je, če mu vzameš ogledalo.

Tudi slabi košarkarji živijo na veliki nogi.

Tudi Cerkev ne more skriti ljubezni do otrok.

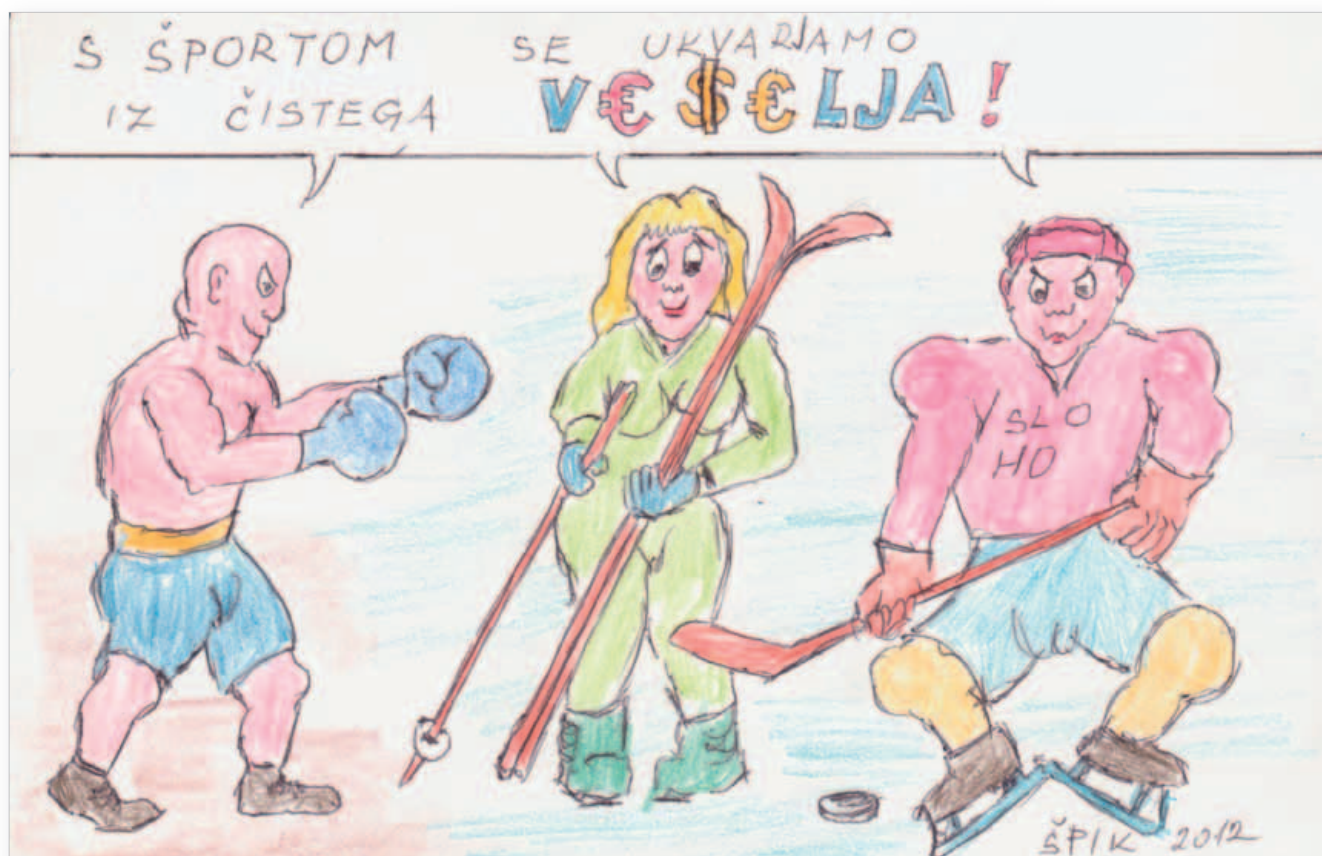
Živčnež je popotnik, ki pogosto prestopi vse meje.

V zapuščinski obravnavi so krvni sorodniki največji sovražniki.

Jutro ženske se po noči pozna.

KARIKATURA

avtor Boter Špik

MODRUJEMO

Kadar hočeš izbojevati pošteno bitko,
moraš poiskati pomoč.

Prijatelje potrebujemo.

Kadar prijatelji niso blizu,
nam ne preostane drugega,
kot da samoto spremenimo
v svoje najnevarnejše orožje.

Dnevnik maga

Čarobni trenutek je tisti drobec časa,
ko lahko le en 'da' ali 'ne'
spremenita ves naš obstoj.

Ob reki Piedri sem sedela in jokala

Kadar ljubimo, imajo stvari za nas več smisla.

Alkimist

Vir: Paulo Coelho, Ljubezen, izbrani citati

MOŽGANSKI KRIŽKRAŽ

AVTOR: DRAGO RONNER, ACRONI	ARMENSKI ŠAH. VELE- MOJSTER (VLADIMIR)	GUMICA ZA BRISANJE	MADŽARSKA POVRŠIN- SKA MERA	NOČNI GOSTINSKI ZABAVNI LOKAL	SLOVENSKI ŠPORTNI DNEVNIK	NEMŠKI PISATELJ (THEODOR)	OKUSNA RIBA IZ DRUŽINE JESETRIV	STARO- PERZIJSKI DUH ZLA	AKOPJAN JE ARMENSKI ŠAHIST.	ČRNI TRN	REKA V GRŠKEM MIT. POD- ZEMLJU	URADNI RAZGLAS, ODLOK	KODIAK JE AMERIŠKI MEDVED.	NEKDANJI AMERIŠKI BOKSAR (MUHAMMAD)	SLOVENSKI NOGOMETŠ (ZLATKO)	ZNAK ZA IRIDIJ	
OKRAS V ARABSKEM SLOGU									VZKLIK NA BIKO- BORBAH				BOGOVI V GERMANSKI MITOLOGIJI ANDREJ JERMAN				
ČLOVEKOV ZNAČAJ									KOLESAR (ŠALJIVO) AMERIŠKA IGRALKA (LAURA)								
ZAČETEK MAKEDON- SKEGA PREGOVORA																VELIKO, PRESE- NEČENJE, OSUPLJOST	
IGRALKA ZEMLJIČ				PRIMERČEK GLAVNO MESTO EGIPTA									KRAJ PRI KOBARIDU	OSNOVNA SOLA OČKA, ATEK			
JANKO ROPRET			TKANINA IZ ČESANE PREJE MESNI IZDELEK								NARODNI PARK V KENIJI						
LUKA V SEVERNEM IZRAELU					VELIK RJAVI AMERIŠKI MEDVED	ANNA (LJUBKOV.) ČASOPISNI OGLAS					ZGORNJI DEL SMU- ČARSKO SKAKALNICE	KRAJ PRI VODICAH PODROČJE POD VLADO EMIRJA					
PODOBOST							EGIPČANSKI BOG ZNANOSTI	STARO MESTO V MEZOPO- TAMIJI	KNEZOV SIN PRŠILO, SPRAY							KEČIGA JE MORSKA RIBA.	
TSAVO JE PARK V KENIJI.	VRŠINA, RAVEN	NAJVEČJA REKA V SIRIJI TEKOCINA ZA NARKOZO								CITROENOV AVTO SAMICA RISA				STAR IZRAZ ZA GROBNICO	HRIBOVJE MED EVROPO IN AZIJO	KOLESAR- SKA DIRKA PO ITALIJI	
KONEC PREGOVORA																	
IGRALKA RINA				NOTRANJI PROSTOR ANJA ČARMAN									FIN. RELI VOZNIK VATANEN NIKO KURET				
NORVEŠKI PISATELJ (TARJEI)							OSEBA, KI JE POGOSTO NA SESTANKIH										
OZARE NA KONCU NJIVE							OTOK ČAROVNICE KIRKE					PRIPRAVA ZA TKANJE					